

Nagy Eszter*

Kolozsvár-Törökvágási Református Egyházközség

„Holtomiglan vagy holtáiglan”?

A jegyesbeszélgetés mint a házasságkötésre való felkészítés gyakorlatának ismerete keresztyén fiatal házasok körében

Bevezető gondolatok

Manapság már nem magától értetődő egy házasság sikeressége. A „míg a halál el nem választ” ígéret veszélyesen törekennyé vált.¹ Társadalmi összefüggésben is gyakran kérdőjelezi meg a család jövőjét, mert minden jel arra mutat, hogy elvesztette azt a vonzerejét, amely az életideállal állna összefüggésben.² Peter V. Zima a posztmodern társadalmat elidegenítő struktúraként határozza meg, amelyben az elidegenedés jelensége mint bonyolult társadalmi folyamatok következménye járja át a társadalom egészét, meghatározza az egyént és annak szűkebb (intim) társas kapcsolatait.³ Kiss Jenő is rávilágít arra, hogy a társadalomban tapasztalható elidegenedés kikezdi a házasság és a család jövőjét, és nagy hatással van a jövő nemzedékre.⁴ Emiatt egyre aktuálisabbá válik a fogadalomtétel

* Nagy Eszter (Marosvásárhely, 1999) a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben végezte teológiai tanulmányait 2024-ben. Pszichológiai tanulmányait a Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Pszichológia és Neveléstudományok Karán, vallás tanári tanulmányait pedig szintén a BBTE Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának valláspedagógia szakán végezte 2025-ben. Érdeklődési és kutatási területei: a kötődéelmélet pasztorálteológiai vonatkozásai, a romániai református lelkipásztorok kötődési mintái, a rövid tartamú lelkigondozás, az elköteleződés, a jegyesbeszélgetések módszertana és gyakorlata, valamint a fiatal családok lelkigondozói kísérése. E-mail címe: eszternagy609@gmail.com.

¹ Karle, Isolde: Das Traugespräch aus poimenischer Perspektive. Ein Kommentar zur empirischen Studie von Miriam Pönnighaus. In: Bühler, Maximilian – Pönnighaus, Miriam – Volke, Florian (Hrsg.): *Kasualgespräche im Wandel. Eine kirchliche Praxis im Spannungsfeld von Tradition und gesellschaftlichem Umbruch*. Heidelberger Studien zur Praktischen Theologie. Band 24. LIT Verlag, Berlin 2020, (195–201) 196.

² Burkart, Günter: *Familiensoziologie*. 1. Auflage. UTB GmbH, Konstanz 2008, 9.

³ Zima, Peter V.: *Entfremdung. Pathologien der postmodernen Gesellschaft*. 1. Auflage. UTB GmbH, Tübingen 2014, VII.

⁴ Kiss Jenő: Hogy az elidegenedettek visszataláljanak önmagukhoz és egymáshoz. In: *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia Reformata Transylvanica*, 65. (2020/1), (177–198) 183.

ből átvett „holtomiglan vagy holtáiglan” (?) szókapcsolat kérdés formájában való parafrázálása. Adódik tehát a kérdés, hogy az egyház mint intézmény a közös út megpecsételésének és az áldásnak tere, a lelkipásztor pedig mint Isten elhívott szolgálja miként lehet jelen azoknak a keresztyén fiataloknak az életében, akik elkötelezik magukat a házasság mellett, és keresik az egymás melletti és általi növekedés lehetőségeit.

Dolgozatom első felében a jegyesbeszélgetések ismertségének felmérése által mutatok rá arra, hogy a fiatalok fontosnak tartják és igénylik a lelkipásztori segítséget és kísérést a házasságkötés felé vezető úton, majd reflektálok azokra a rendszerszemléletű és kontextuális lelkigondozásból ismert aspektusokra, amelyeknek átbeszélése témáját képezheti a fiatalokkal folytatott beszélgetéseknek. A jó házasságért, amely Isten rendelése alapján egy új család létrejöttének az alapja,⁵ dolgozni kell, hogy az egymásnak fogadott szeretet és hűség ne veszítsen értékéből, és a házasság életében valósággá váljék a mesék világából ismert „boldogan éltek, míg meg nem haltak” kijelentés.⁶ A jegyesbeszélgetés ennek a fáradozásnak az alapját teremtheti meg.

1. A kutatás tárgya

Jelen kutatás felméri, hogy a fiatal keresztyén házasoknak van-e (volt-e) tudomásuk az egyházi keretben zajló, egyházi esküvői szertartást megelőző jegyesbeszélgetésekről mint a házasságra felkészítő és a házasságot gazdagító alkalmakról. A kutatás során rákérdezünk a jegyesbeszélgetések alkalmain feldolgozható témákra is: a korábbi kapcsolatok lezárására, a fogadalmátétel jelentőségére és az eskü egyes elemeinek, illetve azok tartalmának ismertségére, a magcsaláddal való viszonyra és a határok meghúzására, valamint a házasságkötésről alkotott véleményre.

2. A kutatás jelentősége és célja

A dolgozat és kutatás által meg szeretném ismertetni a fiatal családokkal az egyház és a gyülekezetek házasságmegsegítő feladatát. Szeretném felhívni a házaspárok figyelmet a jegyesbeszélgetések mint esküvői előkészítő alkalmak lehetőségére és fontosságára a gyülekezeti élet keretén belül.

⁵ Fodorné Ablonczy Margit: *Családpasztoráció. Hogyan segíthetnek a kazuális alkalmak a családi kapcsolatok rendezésében?* Kálvin Kiadó, Budapest 2022, 12.

⁶ Sógor Árpád: Boldogan éltek, míg meg nem haltak? A lelkipásztor házassága és válása. In: *Református Szemle* 105. (2012/1), (36–57) 50.

Elsődleges célom feltérképezni a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertségét a fiatal házások körében, illetve a házások viszonyulását azokhoz a témákhoz, amelyek részét képezhetik a fiatalokkal folytatott beszélgetésnek. Hiszem, hogy a fiatalok részéről érkező és a jegyesoktatással kapcsolatban megfogalmazódott igények lényegesen hozzájárulnak az egyház kazuális szolgálatának jobb gyakorlatához.

Célom felmérni a jegyesbeszélgetés(ek)en részt vett fiatal párok esetében, hogy ez a felkészítés hány alkalomból állt, milyen témákat ölelt fel, mi a fiatalok általános véleménye a felmerült témákról, illetve hogy a jegyesoktatás keretén belül zajló tanácskozást milyen mértékben látják hasznosnak és építő jellegűnek a házasságra nézve. Amennyiben a jegyesbeszélgetések gyakorlata nem ismert vagy kevésbé ismert a fiatal házások körében, szeretném körvonalazni ennek okát és esetleges befolyásoló tényezőit. Annak feltárása, hogy a fiatal házások miképpen értékelik a lelkipásztori hozzájárulást, úgyszintén fontos visszajelzéseként szolgálhat.

3. Hipotézisek megfogalmazása

Jelen kutatásban a következő hipotéziseket szeretném igazolni:

1. A jegyesbeszélgetések ismertsége tekintetében összefüggés mutatható ki a házastársak életkora és a jegyesbeszélgetések gyakorlata között.
2. A jegyesbeszélgetések ismertsége szempontjából összefüggés van a házasságkötés éve és a jegyesbeszélgetések gyakorlata között.
3. A korábbi kapcsolatokról szóló beszélgetés vonatkozásában összefüggés mutatható ki a házastársak életkora és a korábbi kapcsolatok lezárásáról szóló beszélgetés között.

4. Módszer és eljárás

4.1. Felhasznált eszközök

A jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertségét mérő kérdőív tartalmát főleg saját családpasztorációs, rendszerszemléletű és kontextuális szemléletű ismereteim alapján határoztam meg. A kérdőívben szereplő kérdéseket öt nagy kategóriába csoportosítottam:

1. jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete;
2. korábbi kapcsolatok lezárása (a pár házasságkötés előtti feladatai);

3. a házassági fogadalomtételről és az esküszöveg jelentéséről szóló beszélgetés;
4. az egyén mint a magcsalád és az újonnan megalapított család szerves része;
5. a házasságkötés.

Az eszköz függő változóinak megbízhatóságát a Cronbach-alfa (α) megbízhatósági mutatók igazolják. A Cronbach-alfa vagy más néven belső konzisztencia a tesztitemekre adott válaszok közötti összefüggést vizsgálja, és rövid tesztek esetén a 0,5-ös érték fölött már elfogadható. Jelen kérdőíves felmérésünk Cronbach-alfa mutatói a következőképpen alakultak:

- *jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete*; összevont változó megbízhatósága $\alpha=0,780$;
- *korábbi kapcsolatok lezárása*; változó megbízhatósága $\alpha=0,575$;
- *a házassági fogadalomtételről és az esküszöveg jelentéséről szóló beszélgetés*; változó belső konzisztenciaértéke $\alpha=0,614$;
- *az egyén mint a magcsalád és az újonnan megalapított család szerves része*; változó Cronbach-alfa mutatója $\alpha=0,505$;
- *a házasság és a házasságkötés fogalma és ünnep mivolta*; változó megbízhatósága $\alpha=0,679$.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy az öt összesített függő változó mindegyike megbízható, elfogadható.

4.2. A résztvevők bemutatása

A kutatásban 225 fiatal pár vett részt. A felmérés célcsoportjának meghatározásakor kitétel volt, hogy főként olyan személyek töltsék ki a kérdőívet, akik 2000 után kötöttek házasságot. A felekezeti hovatartozás tekintetében részt vehetett mindenki, aki valamelyik, országunkban bevett vallást gyakorolja. A férfiak és nők szüleinek foglalkozásait a *Foglalkozások egységes osztályozási rendszere (FEOR–08)* alapján csoportosítottuk.⁷

A kutatásban részt vevő házaspárok általános tulajdonságait és a demográfiai változók százalékos eloszlását az azonosító változók gyakoriságának elemzésekor ismertetem részletesebben.

⁷ Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere (FEOR–08), 2010. In: *Központi Statisztikai Hivatal*. <https://www.ksh.hu/docs/szolgaltnasok/hun/feor08/feorlista.html> (2023. ápr. 27.).

4.2.1. Az azonosító változók gyakoriságának részletes elemzése

A kérdésekre 225 válasz érkezett: 145 (64%) esetben a feleség, 51 (23%) esetben a férj, 29 esetben (13%) pedig a pár válaszolt.

A *férfiak életkori eloszlása* rendkívül változatos, mivel a férfiak életkora 21 és 62 év között helyezkedik el. A kérdőív célcsoportja a 2000-es év után házasságot kötött személyek, tehát a férfiak jelenlegi életkora változatos skálán mozog. A válaszadók legnagyobb csoportját a 35 éves férfiaké képezi (19 személy, 8,4%), a legfiatalabb férj 22 éves. 17 férj 30, illetve 36 éves (életkoronként 7,6%), 12-en vannak 25, 33 és 40 évesek (életkoronként 5,3%), 9-en 26, 37, 34, 38 és 42 évesek (életkoronként 4%), 8-an 34, illetve 43 évesek (3,6%). 7 kitöltő férj 31, illetve 45 éves (életkoronként 31%), 6-6 esetben 32 és 46 év a férfiak életkora (életkoronként 2,7%). Kisebb a számuk (5-5 eset) azoknak, akik 24, 28, 29, 41 és 48 évesek (életkoronként 2,2%). 4-4 férj 39, illetve 44 éves (életkoronként 1,8%), 3 esetben (1,2%) 47 éves férj töltötte ki a kérdőívet. Végül 2-en vannak az 53, illetve 23 éves férfiak (életkoronként 0,9%).

A *feleségek életkori eloszlása* is változó. Legtöbben a 25 éves feleségek vannak (15 személy, 6,7%). A legkisebb csoportot az 50, illetve 62 évesek képezik (1-1, életkoronként 0,4%). 14-en vannak a 24, 28 és 35 (életkoronként 6,2%), és 13-an a 27 éves nők (5,8%). Másik gyakori életkor a 26, 32 és 33 év volt, (12/12/12 személy, életkoronként 5,3%). 9-en 30, 31, 34, illetve 36 évesek (életkoronként 4%). 11-en 37 évesek (4,9%), és 8-an 38, illetve 41 évesek (életkoronként 3,6%). 7-en 39, 40, illetve 42 évesek (életkoronként 3,1%), és 4-en 22, illetve 44 évesek (életkoronként 1,8%). 3-an 20, 23, 29, illetve 46 és 47 évesek (életkoronként 1,3%), és 2-en 43, 45, illetve 48 és 49 évesek (életkoronként 0,9%).

A *férjek vallási hozzátartozása*: 187-en (83%) reformátusok, 19-en (9%) római katolikusok. A válaszadók 5%-a unitárius felekezetű (11 eset). 3 férj neoprotestáns, illetve ortodox (1,3% / 1,3%) vallású, 1 evangélikus és 1 adventista (0,4% / 0,4%).

A *feleségek vallási hovatartozása*: 193-an (86%) reformátusok, 19 feleség (9%) római katolikus, 7 (3,1%) pedig unitárius felekezetű. A többi választ adó feleség vagy evangélikus, vagy neoprotestáns felekezetű volt, 0,9%-ban, illetve 1 személy ortodox vallású (0,4%).

A *férjek iskolai végzettsége*: 148-an (66%) végeztek egyetemet, 39-en (17%) gimnáziumi végzettséggel rendelkeznek, illetve 33-an (15%) szakmunkás-képesítést szereztek. 5 férfi (2%) a 8 osztály elvégzésével befejezte tanulmányait.

A feleségek iskolai végzettsége: 202-en (90%) végeztek egyetemet (mintánkat nagy arányban képviselik az egyetemet végzett nők), 15-nek (7%) gimnáziumi végzettsége, 5 feleségnek (2%) szakmunkás-képesítése, 3 személynek (1%) pedig 8 osztályos végzettsége van.

A férj szüleinek családi állapota: 160 férfi (71%) szülei együtt maradtak, 12 férj (5%) szülei pedig elváltak. A választ adók 20%-a, mintegy 44 személy vallotta azt, hogy a szülők egyike özvegy, és 9-en (4%) azt, hogy mindkét szülője elhalálozott.

A feleség szüleinek családi állapota: 167 nőnek élnek együtt a szülei (74%), 17 feleség szülei (8%) elváltak. 33 esetben a feleség egyik szülője özvegy, 8 esetben (4%) pedig egyik szülője sem él.

A férfiak édesapjának foglalkozását a FEOR–08 alapján osztottuk 8 kategóriába, és az SPSS rendszerben kódoltuk újra. A legtöbb férfi, azaz 56 (25%) válaszolta azt, hogy édesapja ipari munkás, 51-en pedig (23%) azt, hogy az édesapa gépkezelői munkát végez. A választ adók 20%-a, azaz 45-en vallották azt, hogy az édesapjuk felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 34 személy (15%) pedig azt, hogy az édesapjának szakképzettséget nem igénylő foglalkozása van. 13 esetben (6%) kaptunk választ arra nézve, hogy a férj édesapja a kereskedelem, a szolgáltatások területén dolgozik. 11-11 személy válaszolta azt, hogy édesapja nyugdíjas vagy mezőgazdász/erdész. Végül 4 személy (2%) válaszolta azt, hogy édesapja irodai/ügyviteli területen tevékenykedik.

A feleség édesanyjának foglalkozását szintén a FEOR–08 alapján osztottuk kategóriákba, és az SPSS rendszerben kódoltuk újra. A feleségek többsége, azaz 62-en (28%) azt választották, hogy édesanyjuk a kereskedelem és/vagy szolgáltatások területén dolgozik, 57 személy (25%) édesanyja szakképzettséget nem igénylő foglalkozást végez. 40 nő (18%) vallotta azt, hogy édesanyja felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 27 (12%) pedig azt, hogy édesanyja ipari területen munkálkodik. A megkérdezett nők 8%-a, azaz 17-en mondták azt, hogy édesanyjuk ügyintézővel foglalkozik, és 2%-a (4 személy) azt, hogy az édesanyja a mezőgazdaságban és/vagy az erdőgazdálkodásban dolgozik. 9-9 nő (életkoronként 4%) válaszolta azt, hogy édesanyja gépkezelő vagy nyugdíjas.

A férj szüleivel való kapcsolata. A válaszok alapján a legtöbb férj (107 személy, 48%) nagyon jó kapcsolatot ápol a szüleivel, a magcsaláddal. 81-en (36%) nagyrészt megfelelőnek, 30-an (13%) pedig átlagosnak tartották a szüleikkel való kapcsolatukat. Viszonylag kevesen, mintegy 6-on (3%) válaszol-

ták azt, hogy a szüleikkel való kapcsolatuk inkább rossz, mint jó, és 1 személy (0,4%) mondta azt, hogy nagyon rossz a kapcsolat közte és a szülei között.

A feleség szüleivel való kapcsolata 134 (60%) esetben nagyon jó, 70 (31%) esetben pedig nagyrészt megfelelő. A megkérdezettek 8%-a, azaz 19-en átlagosnak vélték a kapcsolatukat a szüleikkel, és 1-1 feleség (0,4%) vallotta azt, hogy a szüleivel való kapcsolat inkább rossz, mint jó, illetve nagyon rossz.

A férj gyermekkorának helyszínét illetően az arányok a falu/község oldalára billennek, ugyanis 134 férfi (60%) falun, 91 férfi (40%) pedig városban nőtt fel.

A feleség szülőhelyét illetően 144 nő (64%) falun vagy községben nőtt fel, illetve 81 személy (36%) városban.

A 16. azonosító változó alapján azt vizsgáltuk, hogy *a fiatal házaspárok kivel élnek egy háztartásban*. 192 pár (a megkérdezettek 85%-a) válaszolta azt, hogy saját háztartásban élnek, 18 pár (8%) a férj szüleivel, illetve 12 pár (5%) a feleség szüleivel élnek egy háztartásban. 3 pár (1%) az egyik fél testvérével/ testvéreivel osztoznak egy háztartáson.

A házasságkötés éve szerint látványosan megoszló a kutatás eredménye. A legtöbb pár, 32-en (14%) 2021-ben házasodott össze, ami meglepő adat, figyelembe véve a COVID-19 világjárvány korlátozásait. 2022-ben 29 pár (13%) kötött házasságot. 15 pár (7%) 2012-ben, 13 pedig (6%) 2018-ban kötött házasságot. 12-12 pár (5-5%) 2019-ben, illetve 2020-ban kötött házasságot, 10-10 pár (4%) pedig a 2015–2016-os években. A megkérdezettek 4%-a (9 pár) 2013 óta házas, 8-an (3,6%) pedig 2009 óta. 7-7 pár (3%) házasságkötési éve 2007, 2011, illetve 2014. 2002-ben, 2006-ban, 2010-ben és 2017-ben 6-6 pár házasodott össze. 2003-ban és 2005-ben 5-5 pár (2%), 4-en (1,8%) 2001-ben, 3-3 pár (1,3%) 2000-ben, illetve 2008-ban kötött házasságot, 2 pár (0,9%) pedig 2023-ban. A 2000-es évek előtt (tehát 1985, 1988, 1992, 1994, 1999. években), illetve 2006-ban a kitöltők közül 1-1 pár (0,4%) kért áldást házassági frigyére. Mivel elenyésző azoknak a száma, akik a 2000-es évek előtt kötöttek házasságot, ezeket az adatokat nem zártuk ki a statisztikai feldolgozás során, az ő adataik szinte egyáltalán nem változtatnak az értékeken.

A házasságkötések települési forma szerint eloszlása, vagyis az, hogy városi vagy falusi gyülekezetben történt-e az esketési szertartás, a következő arányokat mutatja: 148 pár (66%) falusi gyülekezetben, 77 pár (34%) városi gyülekezetben kért áldást a házasságára.

A gyülekezet települési forma szerinti megoszlását tovább kategorizáltuk a két romániai református egyházkerülethez való tartozás függvényében. 166 pár (74%) az Erdélyi Református Egyházkerülethez tartozó gyülekezetek egyikében, 42 (19%) pedig a Királyhágómelléki Református Egyházkerülethez tartozó gyülekezetek egyikében házasodott. A válaszadók közül 17 pár (8%) nem református szertartás szerint esküdött.

Az utolsó felmért demográfiai tényező a *gyermekek száma* volt. 60 házaspárnak (27%) még nincs gyermeke, 53-nak (24%) pedig 1 gyermeke van. 77 házaspárnak (34%) 2 gyermeke, 27-nek pedig (12%) 3 gyermeke van. 8 pár esetében (4%) jegyeztünk 3-nál több gyermeket.

4.2.2. A függő változók gyakoriságának elemzése

A) A jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége

A gyülekezetekben jegyesek/házasok számára szervezett alkalmak (1-es változó) tekintetében a megkérdezett fiatal házasok közül 38-an (16,9%) egyáltalán nem hallottak gyülekezetükben a házasoknak szervezett alkalmakról, 41-en (18,2%) olyan házasoknak szervezett alkalmon vettek részt, amelyet más gyülekezetben (nem a sajátjukban) szerveztek. 45-en (20%) egyetlen alkalmon sem vettek részt, 63-an (28%) pedig néhányszor vettek részt a gyülekezet házasoknak kínált alkalmain. 38-an (16,9%) viszont azt válaszolták, hogy a legtöbb ilyen alkalmon sikerült részt venniük.

Kutatásom rész célja az volt, hogy felmérjem, milyen mértékben ismert a fiatal házasok körében a jegyesbeszélgetések gyakorlata, és milyen mértékben éltek azzal. Azt is kerestem, hogy mi volt az oka annak, hogy *nem vettek részt* (2-es változó), illetve hogy mennyire voltak intenzívek azok az alkalmak, amelyeken részt vettek (*hány beszélgetésből tevődött össze a jegyesoktatás* <<3-as változó>>). A felmérésben részt vevő 225 párból csupán 50-en nem vettek részt semmiféle jegyesbeszélgetésen. Ennek hátterében különböző okok állnak: közülük 13-an (5,8%) azzal indokolták válaszukat, hogy nem hallottak egyáltalán ilyen lehetőségről. 5-en (2,2%) azt írták, hogy van tudomásuk a gyülekezetben folyó jegyesbeszélgetésekről, de nem tudják pontosan, hogy miről is szól; 8 házas (3,6%) azt válaszolta, hogy időszúke miatt nem vett részt ilyen alkalmon, 5-en (2,2%) pedig azt, hogy nem tartották szükségesnek a lelkipásztor ajánlatát. 19 fiatal házas (8,4%) szívesen részt vett volna jegyesbeszélgetésen, amennyiben lett volna erre lehetőség.

A 2-es változó tekintetében azt láthattuk, hogy 50 pár nem vett részt jegyesbeszélgetésen, azonban azt is érdekes feltérképezni, hogy hány alkalom-

ból állt a jegyesbeszélgetés, és hogy az alkalmak milyen mértékben tekinthetők mélyreható lelkipozítói beszélgetéseknek. A kutatásban részt vevő fiatal házasságok közül 76-on (33,8%) főként adatvétele miatt vettek részt jegyesbeszélgetésen. 48-an (21,3%) vettek részt 2 alkalmon, 26-on (11,6%) pedig három alkalmon. Örömdetes, hogy 31 pár (13,8%) 3-nál több alkalomból álló jegyesbeszélgetésen is részt vett.

A jegyesbeszélgetés házasságlethez való hozzájárulását mérő függő változó (4-es változó) tekintetében az az érdekes, hogy 27 házasság (12%) csak köteleességéből jelent meg a jegyesbeszélgetésen. 88-an (39,1%) azt válaszolták, hogy kaptak néhány jó tippet az esküvő előtt, azaz jó hatással volt rájuk a beszélgetés. 66 pár (26,7%) azon visszajelzése, hogy a mai napig tapasztalják a jegyesbeszélgetés hosszú távú pozitív hatását, azt igazolja, hogy ezek az alkalmak fontos mérföldkövek a házasságkötést megelőzően.

A jegyesbeszélgetések jelentőségét (5-ös változó) tekintve, a megkérdezett 225 házasság közül 24-en (10,7%) vallották azt, hogy az alkalmak alatt sikerült átbeszélniük a lelkipozítással az esküvővel kapcsolatos adminisztratív kérdéseket. 70-en (31,1%) nyilatkozták azt, hogy a jegyesbeszélgetés megerősítette őket abban, amit eddig is tudtak, azaz a beszélgetés nem hozott újat. 83-an (36,9%) új meglátásokkal is gazdagodtak. Bár elenyésző szám, de érdekes, hogy a jegyesoktatás gyökeresen megváltoztatta 3 házasság (1,3%) nézetét.

Figyelemre méltó a jegyesbeszélgetésen való lelkipozítói jelenlétéről alkotott vélemény (6-os változó). A 18,7% kivételével, akik nem vettek részt jegyesbeszélgetésen, 8-an (3,6%) azt válaszolták, hogy a lelkipozító nem tulajdonított nagy jelentőséget a beszélgetésnek, 33-an (14,7%) pedig azt, hogy köteleességtudóan volt jelen. A megkérdezettek 10,7%-a (24 pár) azt nyilatkozta, hogy a lelkipozítókuk figyelmesen meghallgatta őket, és 118-an (52,4%) azt, hogy a lelkipozító kedves és bátorító volt, és hogy kreatívan vezette a beszélgetést.

Az egyházi szertartással kapcsolatos felvilágosítás (7-es változó) mértékét tekintve kimagasló azok száma (119 pár, a résztvevők 52,9%-a), akiket a lelkipozító pontosan és részletekbe menően tájékoztatott az egyházi esküvő menetéről. 43 pár (19,1%) azt nyilatkozta, hogy az esküvő lelkipozító jórészt felvilágosította őket az alapvető tudnivalókról. 24 párt (10,7%) – mondhatni – felvilágosított a lelkipozító.

B) Korábbi kapcsolatok lezárása

A korábbi kapcsolatok lezárásáról való beszélgetés tekintetében 84 pár (37,3%) válaszolta azt, hogy nem vett részt jegyesbeszélgetésen. Érdekes adat ez

a megkérdezett 225 házaspárhoz mérten. Felmerülhet a kérdés, hogy mi áll ennek hátterében, ugyanis az eddigi kérdések esetében 50 körüli volt azok száma, akik nem részesültek jegyesoktatásban. Ennek egyik legvalószínűbb oka az lehet, hogy a jegyesbeszélgetés nem terjedt ki olyan mélyebb témák átbeszélésére, mint például a menyasszony és vőlegény korábbi kapcsolatai. Nagy a száma azoknak is, akik kevésbé érintették a témát, pontosan 67 pár (29,8%). Továbbá a beérkezett statisztikai adatok szerint 26 pár (11,6%) beszélt arról, hogy mit jelent az előző kapcsolataik lezárása a házasságkötésükre nézve; és 22 pár beszélte át nagy vonalakban a korábbi kapcsolatok lezárásának fontosságát. Csupán 26 pár (11,6%) vélekedett úgy erről a témáról, hogy a korábbi kapcsolatokról szóló beszélgetés teljes mértékben részét képezte a jegyesbeszélgetés legalább egy alkalmának, mi több, úgy vélekednek, hogy sokat segített nekik az erről való beszélgetés.

A korábbi kapcsolatokról való beszélgetés kellemetlenségi mértéke tekintetében 10-en (4,4%) válaszolták azt a megkérdezett párok közül, hogy nagyon kellemetlen volt nekik a korábbi kapcsolataikról beszélgetni a lelkéssel, 34-en (15,1%) pedig azt, hogy ez kismértékben okozott nekik kellemetlenséget. 138-an (61,3%) azt nyilatkozták, hogy álláspontjuk semleges ezzel kapcsolatban. Voltak olyanok is, akik jónak találták a korábbi kapcsolatokról szóló beszélgetést, 20 pár (8,9%) szerint pedig inkább kellemes volt, mint kellemetlen. Aránylag kevés, azaz 23 pár (10,2%) vélte teljes mértékben kellemesnek a korábbi kapcsolatokról való beszélgetést.

A megkérdezett házaspárok közül 5-en (2,2%) egyáltalán nem értettek egyet azzal, hogy *a le nem zárt korábbi kapcsolatok kihatással lehetnek a házasságra*, 11-en (4,9%) pedig részben nem értenek egyet ezzel a kijelentéssel. 24 házaspár (10,7%) képvisel semleges álláspontot ebben a tekintetben, 22-en (9,8%) pedig egyetértenek azzal, hogy a korábbi kapcsolataik lezárása által hozzájárulnak ahhoz, hogy jól működjék a házasság. Öröndetes, hogy 163 pár (72,4%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy a korábbi kapcsolatok befolyást gyakorolhatnak a házasságuk kimenetelére.

A korábbi kapcsolatok lezárása felszabadulás az új, tartós elköteleződés érdekében változó vonatkozásában a megkérdezett házaspárok közül 3-an (1,3%) egyáltalán nem értenek egyet a felvetett problémával, 2 pár (0,9%) részben nem ért egyet ezzel, 24 házaspár (10,7%) pedig semleges álláspontot képvisel. 21 pár (9,3%) egyetért a korábbi kapcsolatainak lezárásával, hogy felszabadulhasson a tartós elköteleződésre. A többség, 175 pár (77,8%) teljes mérték-

ben egyetért azzal, hogy a korábbi kapcsolatok alól való felszabadulás hozzájárul jövőbeli boldogságukhoz.

Azt is megkérdeztük a fiatal házasoktól, hogy *milyen mértékben bizonyosodtak meg afelől a jegyesbeszélgetések alkalmain, hogy párjuk az „igazi”*. 15 házaspár (6,7%) azt válaszolta, hogy egyáltalán nem bizonyosodott meg efelől, 1 pár (0,4%) pedig részben nem ért egyet ezzel a kérdéssel. 55 házaspár (24,4%) semleges álláspontot képvisel, 63-an (28%) pedig egyetértenek azzal, hogy a jegyesbeszélgetés nagy vonalakban hozzájárult ahhoz, hogy megerősödjék bennük ez a gondolat. A legnagyobb arányt képviseli az a 91 pár (40,4%), akik szerint a lelkésszel való beszélgetés teljes mértékben hozzájárult ahhoz, hogy felfedezzék párjukban a „nagy őt”.

C) A házassági fogadalomtétel és az esküszöveg

a) Az esküszövegről való beszélgetés jelentősége

A részletesen megbeszéltük, hogy mit fogadunk egymásnak változó tekintetben 34 válasz (15,1%) érkezett arra nézve, hogy a párok nem vettek részt jegyesbeszélgetésen. 9 házaspár (4%) nyilatkozta azt, hogy a beszélgetések alatt nem volt szó a házassági esküről, 41 pár (18,2%) pedig azt, hogy említésre került a házassági eskü. A megkérdezettek közül 55 pár (24,4%) válaszolta azt, hogy kitértek az eskü főbb gondolataira, 86-on (38,2%) pedig azt, hogy részletesen átbeszélték a fogadalomtétel szövegét.

A fiatal házaspárok közül 8-an (3,6%) úgy tekintenek a házasságkötési esküre, mint amely a szertartás része, 5 pár (2,2%) válaszolta azt, hogy az eskü ünnepegyessé teszi a szertartást, 71 házaspár (31,6%) pedig azt, hogy az eskü megerősítette őket az egymás iránti elköteleződésben. A megkérdezettek 62,7%-a (141 pár) válaszolta azt, hogy a házassági fogadalomtétel is hozzájárult annak a tudatosításához, hogy Isten és a gyülekezet is tanúja volt fogadalomtételüknek.

A Mire emlékszik, illetve emlékeznek az eskü elmondásával kapcsolatban? változó esetében a 225 házaspárból 5 (2,2%) vallotta azt, hogy semmire nem emlékszik vissza, 2 pár (0,9%) pedig azt, hogy csupán részben emlékeznek az eskü elmondásának körülményeire (részben a sírás, izgalom miatt). 45-ön (20%) azt nyilatkozták, hogy nagy vonalakban emlékeznek a fogadalomtételre, 61-en (27,1%) pedig az eskü majdnem minden szavára emlékeznek. 112 pár (49,8%) válaszolta azt, hogy teljes mértékben emlékeznek arra, amit Isten színe előtt egymásnak fogadtak.

A Felmerült-e annak a gondolata, hogy saját maguk fogalmazzák meg a házassági fogadalmat? változó tekintetében 167 pár (74,2%) vallotta, hogy nem merült fel bennük, hogy saját házassági fogadalmat fogalmazzanak meg, 18 pár (8%) pedig azt, hogy nem tulajdonítottak különösebb jelentőséget ennek, még ha el is gondolkodtak rajta. 7-en (3,1%) azt válaszolták, hogy fontosnak tartották, de nem érezték magukat képesnek erre, illetve 13-an (5,8%) azt, hogy fontosnak tartották, és sikerült is megvalósítaniuk.

Arra a kérdésre, hogy *Ha Önök írták meg a házasságkötési fogadalmat, akkor hogyan emlékeznek erre vissza?*, 57 pár (25,3%) válaszolta azt, hogy nem írt saját fogadalmat, 79-en (35,1%) pedig azt, hogy nem szeretnek egymásnak fogadalmat tenni, főleg nem leírni azt. 50 pár (22,2%) azt vallotta, hogy igazi kihívás volt megfogalmazni saját szavakkal, hogy mit fogadnának egymásnak. A megkérdezettek 9,3%-a (21 pár) azt mondta, hogy izgalmas közös feladat volt, és hogy átbeszélték a leírtakat a jegyesbeszélgetésen, 18 pár (8%) pedig azt, hogy nem volt nagy kihívás a fogadalom megírása, mivel gyakran írtak már egymásnak ehhez hasonló szerelmes levelet.

b) Az eskü egyes elemeinek és azok tartalmának ismertsége

A megkérdezett házaspárok közül 1 pár (0,4%) a fogadalomtétel *szeretem* kejeletése kapcsán egyáltalán nem ért egyet azzal, hogy ez egyúttal az egymás iránti kölcsönös odafigyelést is jelenti, 1 párnak (0,4%) pedig semleges az álláspontja ebben a tekintetben. 52-en (23,1%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel, a többség pedig, 171 pár (76%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy az eskü szavai kiterjednek a kölcsönös figyelemre és egymás szükségleteinek a biztosítására, kielégítésére is.

A *hozzá hű leszek* ígéret kapcsán a megkérdezett 225 házaspár közül 6 pár (2,7%) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem ért egyet ezzel, 5 pár (2,2%) pedig azt, hogy semleges az álláspontja ebben az ügyben. 13-an (5,8%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel a nyilatkozattal, 201 pár (89,3%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy az eskü szavainak a megszegése komoly következményekkel járhat, és veszélyezteti a házassági kapcsolatot.

A *„vele szentül élek”* ígéret azt jelenti, hogy *tisztelem a páromat és őszinte vagyok vele* változó esetében a megkérdezett házaspárok közül 1 pár (0,4%) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem ért egyet ezzel. 6 párnak (2,7%) semleges az álláspontja ebben a vonatkozásban. 31-en (13,8%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel az ígérettel, 186 pár (82,7%) pedig teljes mértékben bizonyos afelel, hogy a szent élet velejárója a kölcsönös tiszteletet és az őszinteség.

A „*vele tűrők, vele szenvedek*” azt jelenti, hogy betegségben, boldogtalanságban és más nehézségben mindvégig kitartok mellette változó tekintetében a következőképpen alakultak az arányok: 1 pár (0,4%) egyáltalán nem ért egyet ezzel az állítással, 4 pár (1,8%) semlegesen viszonyul ehhez a kérdéshez. 9-en (4%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel, 211 pár (93,8%) teljes mértékben bizonyos afelől, hogy az eskü szavai megkövetelik az egymás melletti kölcsönös kitartást.

A „*hűséges gondviselője*”/„*hűséges segítőtársa leszek*” gondolatpár azt jelenti, hogy figyelmesen támogatom a páromat változó esetében a megkérdezett házaspárok közül 1 pár (0,4%) egyáltalán nem ért egyet ezzel a gondolattal, 5 pár (2,2%) semleges álláspontot képvisel. 23-an (10,2%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel, a többség, 196 pár (87,1%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy az eskü szavai az egymás iránti figyelemre és az egymásról való gondoskodásra is vonatkoznak.

Az „*Isten engem úgy segítsen*” záradék meghatározó volta tekintetében 4 pár (1,8%) azt válaszolta, hogy semleges az álláspontjuk az esküszöveg záró mondatának fontosságát illetően. 15-en (6,7%) nagy vonalakban értenek egyet ezzel, 206 pár (87,1%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy az eskü záró szavai meghatározó súllyal bírnak.

D) Az egyén mint a magcsalád és az újonnan megalapított család szerves része

a) A családi légkör hatása a párválasztásra, a házasságkötésre

Az otthon tapasztalt családi légkör és annak a házasságkötésre való meghatározó volta tekintetében a megkérdezett 225 házaspár közül 8 pár (3,6%) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem ért egyet a feltevessel, 5 pár (2,2%) pedig azt, hogy részben nem ért egyet. 37 párnak (16,4%) semleges az álláspontja. 76-on (33,8%) részben értenek egyet ezzel az állítással, és 99 pár (44%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy meghatározó a családi légkör a házasságkötés szempontjából.

A családi alkalmak (családi összejövetelek, közös étkezések, ünnepi együttlétek stb.) fontosak a pár formálódása és a párkapcsolat alakulása szempontjából. 5 pár (2,2%) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem ért egyet a családi alkalmak fontosságával, 15 pár (6,7%) pedig azt, hogy részben nem ért egyet ezzel. 35 párnak (15,6%) semleges az álláspontja ebben a tekintetben. 78-an (34,7%) részben értenek egyet, 92 pár (40,9%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy a családi alkalmak meghatározóak a kapcsolatuk alakulására.

A szülők esetleges vitái, a gyakori konfliktusok elbizonytalanító és rossz hatással vannak a párkapcsolatra összefüggésben a megkérdezett 225 házaspár közül 99 pár (44%) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem ért egyet azzal, hogy a szüleik vitái és a gyakori konfliktusok rossz hatással lettek volna a kapcsolatuk alakulására, 42 pár (18,7%) pedig azt, hogy részben nem értenek egyet az állítással. 51 pár (22,7%) semleges álláspontot képvisel, 21-en (9,3%) részben értenek egyet ezzel, és 12 pár (5,3%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szülők viselkedése elbizonytalanította őket a házassági döntés meghozatalában.

b) A házasságkötés utáni kapcsolat a magcsaláddal, a szülőkkel

A házasok és a magcsalád közötti határok felállítása tekintetében a megkérdezett 225 házaspár közül 18 pár (8%) azt válaszolta, hogy nincs semmi szükség a határok felállítására, 10 pár (4,4%) részben nem értett egyet ezzel, 43 párnak (19,1%) pedig semleges volt az álláspontja. 49-en (21,8%) nagy vonalakban egyetértenek azzal, hogy szükségesek a határok, 105 pár (46,7%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy a házasságkötés után egészséges átgondolni a családjakkal ápolt kapcsolatot.

Az egyetértünk azzal, hogy a saját boldogságunk érdekében törekednünk kell arra, hogy párunk szüleit bármily nézeteltérés ellenére is tiszteljük és szeressük változó esetében 4 pár (1,8%) részben nem értett egyet ezzel az állítással, 26 párnak (11,6%) semleges volt az álláspontja ebben a vonatkozásban. 70-en (31,1%) részben értenek egyet ezzel, 124 pár (55,1%) pedig egészen bizonyos afelől, hogy a saját boldogságuk érdekében bármily nézeteltérés ellenére is tisztelniük és szeretniük kell a párjuk szüleit.

A családörtönetünkben láncszemek vagyunk, akik eldönthetjük, hogy mit viszünk, illetve adunk tovább a megtapasztaltakból a következő nemzedéknek változó, azaz a transzgenerációs minták továbbadásának tekintetében a megkérdezett házaspárok közül 1 pár (0,4%) azt válaszolta, hogy egyáltalán nem ért egyet láncszem mivoltukkal, 2 pár (0,9%) részben nem ért egyet ezzel, 12 párnak (5,3%) pedig semleges volt az álláspontja. 50-en (22,2%) részben értenek egyet ezzel a feltevessel, 160 pár (71,1%) pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy nagy a felelősségük abban a tekintetben, hogy milyen örökséget adnak tovább az utódoknak.

E) A házasságkötésről

a) Isten jelenléte a kapcsolatban

Az éreztem/éreztek Isten munkálkodását a kapcsolatunk alakulásában változó esetében a válaszadók közül 2-en (0,9%) kevésbé érezték Isten munkálko-

dását a kapcsolatuk alakulásában, 8-an (3,6%) néha érezték Isten vezetését. 55 pár (24,4%) jórészt megtapasztalta Isten gondviselését a kapcsolatban, 160-an (71,1%) pedig teljes mértékben megtapasztalták Isten jelenlétét közös útjukon.

Az Istenre biztos pontként tekintünk, amikor kettőnk között nehézségek támadnak változó esetében a fiatal házasok közül 2-en (0,9%) kevésbé gondolnak Istenre úgy, mint biztos pontra a nehézségek idején. 19 pár (8,4%) semleges álláspontot képvisel, 60 pár (26,7%) pedig jórészt egyetért ezzel. A legtöbben, 144-en (64%) teljes mértékben tudnak Istenbe kapaszkodni a nehézségek idején.

b) A házasság és a házasságkötés fogalma

A példaértékű házasság tekintetében 15 pár (6,7%) válaszolta azt, hogy még nem látott ilyet, 87 pár (38,7%) pedig azt, hogy minden házasság más és más, tehát senki kapcsolatát sem lehet a máséhoz hasonlítani. 44 házaspár (19,6%) vallotta azt, hogy a családi barátok házassága, 22 pár (9,8%) azt, hogy a nagyszüleik, illetve 57 pár (25,3%), hogy a szüleik házassága volt példaértékű.

A házasságkötésről a következőképpen vélekednek megkérdezettek: 6 pár (2,7%) úgy gondolja, hogy a házasságkötés felesleges, mert „nem a házasságkötési papír számít”, 3-an (1,3%) pedig azt, hogy a házasság csupán egy bevett társadalmi szokás. 31 pár (13,8) szerint a házasság az egymás iránti elköteleződés nyilvános és ünnepélyes kifejezése, 185-ön (82,2%) pedig úgy gondolják, hogy a házasság egy fontos döntés ünnepélyes megpecsételése Isten színe előtt.

A házasságkötés napjára való visszaemlékezés tekintetében 1-1 pár (0,4%) válaszolta azt, hogy a házasságkötés napja egy átlagos nap volt az életükből, vagy egy olyan nap, amelytől féltek, és hasonlóképpen kevesen gondolnak vissza úgy az esküvőre (7 pár, azaz 3,1%), mint egy stresszes napra. 51-en vallották azt, hogy az esküvőjükre úgy emlékeznek, mint egy szép napra, a többség, 165-en (73,3%) pedig azt, hogy az esküvő életük egyik meghatározó napja volt.

c) A házasságkötés ünnep mivolta a gyülekezetben

A gyülekezet jelenléte felerősítette a felelősségünket, és biztonságot adott változó alapján elmondhatjuk, hogy a megkérdezett 225 házaspár közül 12-en (5,3%) egyáltalán nem értenek egyet azzal, hogy a gyülekezet bármilyen szerepet játszott volna a szertartáson, 11-en (4,9%) részben nem értenek egyet ezzel a nyilatkozattal, 52-nek (23,1%) pedig semleges az álláspontja

ezzel kapcsolatban. 72 pár (32%) nagy vonalakban gondolja azt, hogy a gyülekezet jelenléte felerősítette a felelősséget, és biztonságot adott, és 78-an (34,7%) teljes mértékben egyetértettek a gyülekezet jelenlétének fontosságával.

A lelkipásztor mint az Isten és a gyülekezet képviselője fontos szerepet játszott a házasságkötésünkben változó esetén 11-en (4,9%) egyáltalán nem értenek egyet azzal, hogy a lelkipásztor fontos szerepet játszott a házasságkötésben. 6-an (2,7%) részben nem értenek egyet ezzel, 24-nek (10,7%) pedig semleges az álláspontja ezzel kapcsolatban. 63 pár (28%) nagy vonalakban ért egyet ebben az ügyben, 121-en (53,8%) pedig teljes mértékben bizonyosak afelől, hogy a lelkész fontos szerepet játszott a házasságkötésükben.

Végül a 40. változó *a házasságkötésnek mint ünnepnek a megélését* volt hivatott felmérni. A 225 házaspár közül 2-en (0,9%) egyáltalán nem értenek egyet azzal, hogy az esküvőjük ünnep lett volna, 1 pár (0,4%) pedig részben nem ért egyet ezzel az állítással. 7 párnak (3,1%) semleges az álláspontja ebben a tekintetben, 28 pár (12,4%) nagy vonalakban ért egyet. A többség, 187-en (83,1%) teljes mértékben egyetértettek abban, hogy a házasságkötésük mindig örök emlék és ünnep marad emlékezetükben.

4.3. Kutatási elrendezés (design)

Korrelációs kutatási elrendezést alkalmaztunk. Célunk több olyan függő változó közötti kapcsolat vizsgálata volt, amelyekre nem szerettünk volna semmilyen terápiás módszer alkalmazásával hatást gyakorolni. Hangsúlyt fektettünk a változók lineáris együttjárásának megvizsgálására; főként negatív és pozitív kapcsolatokat vizsgáltunk, és tekintettel voltunk arra, hogy a külső változók hatása nem szűrhető ki. A korrelációs kutatás az egyik legtöbbször alkalmazott kutatási stratégia a kérdőíves felmérések esetén.⁸

4.4. Eljárás

A kérdőívcsomag kitöltése 10-15 percet vett igénybe. A résztvevőket arra kértük, hogy válasszák ki azokat a válaszokat, amelyek a legközelebb állnak hozzájuk. A felmérés megfelel a statisztika etikai szabályainak, a résztvevők beleegyezésüket adták arra nézve, hogy az általuk közölt adatokat

⁸ A korrelációs kutatási designról szóló bővebb információkért lásd MacLin, M. Kimberly: *Experimental Design in Psychology: A Case Approach*. 9th edition. Routledge, New York–London 2020, 20. Goodwin, C. James: *Research in Psychology: Methods and Design*. 6th edition. John Wiley & Sons, Crawfordsville 2009, 325–355.

bizalmasan, kizárólag kutatási célokra használjuk és összesített, statisztikai adat formájában kezeljük. Az adatfelvétel időtartama: 2023. március 16–26.

5. Az eredmények bemutatása

5.1. Az első hipotézis eredményeinek bemutatása

Az első hipotézis – összefüggés mutatható ki a házastársak életkora és a jegyesbeszélgetések gyakorlata között – igazolására a parametrikus adatfeldolgozás módszerét alkalmazzuk a Pearson-féle korreláció kiszámítása által. A Pearson-féle korrelációt olyan statisztikai változók esetében alkalmazhatjuk, amelyekre a normál eloszlás jellemző. A normál eloszlás olyan valószínűségi függvény, amely megmutatja, hogy miként oszlanak meg egy változó értékei. Normál eloszlásról abban az esetben beszélhetünk, amennyiben egy adott sokaság adatainak elrendezésekor a legtöbb érték a tartomány közepében tömörül.⁹ Ez azt jelenti, hogy az értékeknek közelíteniük kell a 0-hoz.

Statisztikai mérésünk esetében a férj és feleség életkorát arányskálán, és a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete változót intervallumskálán mérjük; ezek követik a normális eloszlást. Amint azt az összevont változók leíró statisztikai elemzése alfejezetben is láthattuk, a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete függő változó csúcsossági (Kurtosis=-0,276) és ferdeségi (Skewness=-0,725) értéke megfelel az elvárásoknak.

Továbbá a Pearson-féle korreláció elvégzéséhez előfeltétel az, hogy az adatok intervallum- és/vagy arányskálán mért változók legyenek. A korrelációs együttható (r) értékét a következőképpen csoportosíthatjuk: 0–0,29 –gyenge; 0,30–0,49 – közepes; 0,50–1,00 – erős kapcsolat. A jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete függő változó és a férj életkora kvázi-független változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke -0,225, ami gyengének mondható.

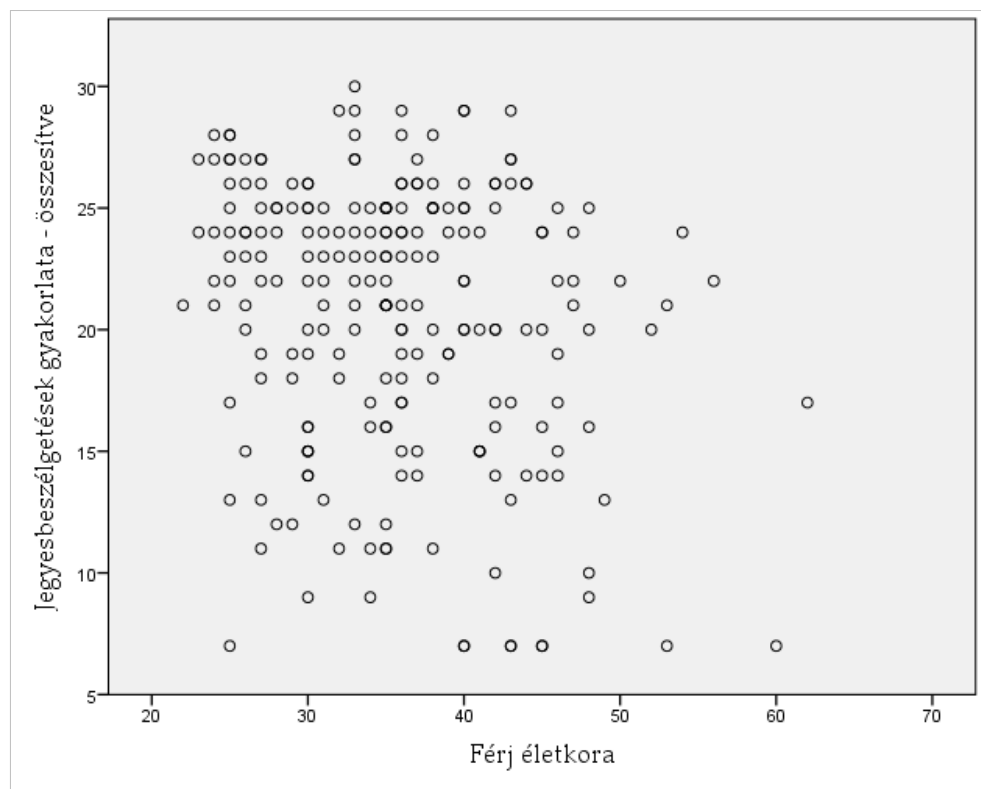
A szabadságfok (df) a Pearson-féle korreláció esetén egyenlő a résztvevők számából kivont 2-es érték különbségével ($df=N-2$). Kutatásunkban 225 párt vett részt, így a szabadságfokunk értéke 223. A szignifikanciaszint ($p \leq 0,05$) értékének nagyobbnak kell lennie 0,05-nél, annak érdekében, hogy az eredmény statisztikailag szignifikáns legyen. Jelen esetben a szignifikanciaszint értéke 0,001, ez kisebb, mint 0,05.

⁹ Mayer Annamária: A normális eloszlás jellemzői és vizsgálata. In: SPSSABC.HU/SPSS. <https://spssabc.hu/leiro-statisztika/a-normalis-eloszlas-jellemzoi-es-vizsgalata/> (2023. ápr. 26.).

Mindezek alapján negatív, gyenge erősségű szignifikáns kapcsolat mutatható ki a *férj életkora* és a *jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete* változók között [$r(223)=-0,225$, $p=0,001$]. Vagyis negatív kapcsolat van a jegyesbeszélgetések ismertsége és a férj életkora között, azaz amint azt a lenti *Pontdiagram 1.* ábrán is láthatjuk, minél idősebb a férj, annál kisebb összpontszámot¹⁰ ért el.

A *jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete* függő változó és a *feleség életkora* kvázi-független változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke $-0,161$, ami ugyancsak gyengének mondható. A szabadságfokot (df) a Pearson-féle korreláció esetén, ahogy azt fentebb jeleztük, úgy kapjuk meg, hogy a résztvevők számából (N) kivonunk egy 2-es értéket ($df=N-2$). Kutatásunkban 225 pár vett részt, így a szabadságfokunk értéke 223. A szignifikanciaszint ($p \leq 0,05$) jelen esetben egyenlő $0,016 < 0,05$.

Pontdiagram 1.

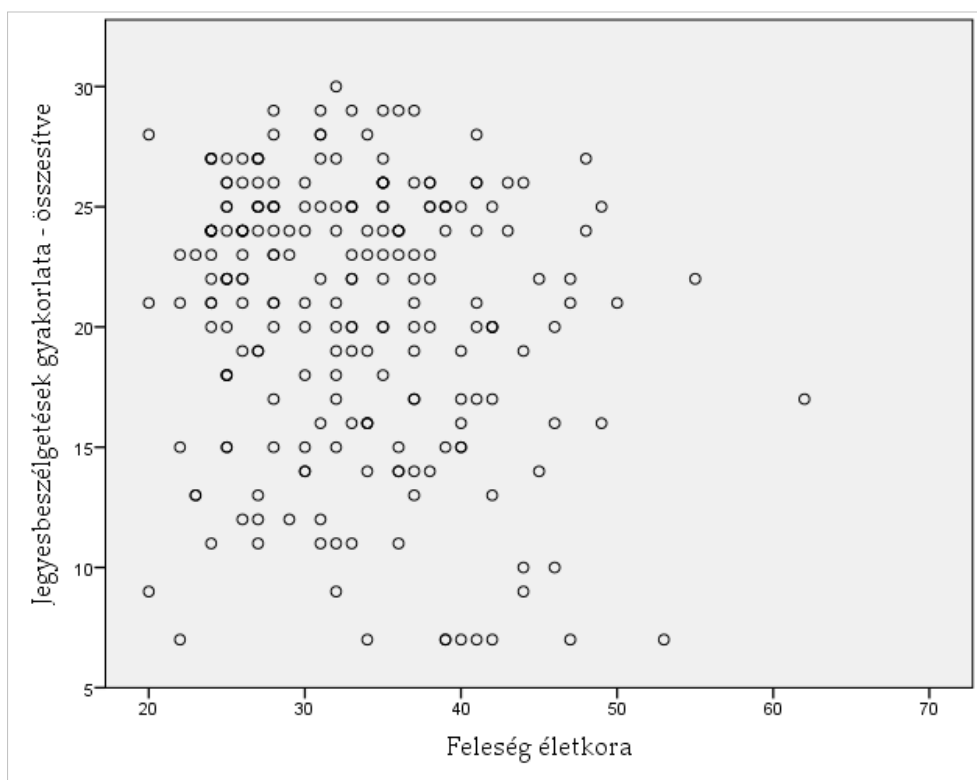

¹⁰ Összpontszámon azt az értéket értjük, amelyet a jegyesbeszélgetések gyakorlatához tartozó változók pontszámaiból számoltunk.

Mindezek alapján negatív, gyenge erősségű szignifikáns kapcsolat mutatható ki a *feleség életkora* és a *jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete* változók között [$r(223)=-0,161$, $p=0,016$]. Ez azt jelenti, hogy negatív kapcsolat van a jegyesbeszélgetések ismertsége és a feleség életkora között. Ez a tendencia hasonló a férfiakra is észlelt jelenséghez. Amint a lenti *Pontdiagram 2.* ábrán is láthatjuk, minél idősebb a feleség, annál kisebb összpontszámot ért el, vagy más szavakkal élve, minél idősebbek a kutatásban részt vevő párok női egyénei, annál kevésbé valószínű, hogy részt vett esküvő előtt jegyesbeszélgetésen.

Tehát az első hipotézisünk beigazolódott. Az első hipotézis fényében állíthatjuk, hogy összefüggés van a férj életkora és a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége, valamint a feleség életkora és a jegyesbeszélgetések ismertsége között. Az első feltételezést és annak eredményét egyházunk gyakorlata is igazolja, ugyanis a jegyesbeszélgetések az elmúlt évtizedben, de mindenképpen a 2000-es évek után váltak alkalmazott házasságfelkészítő gyakorlattá. A fiatal generáció több ismerettel rendelkezik a jegyesbeszélgetések gyakorlatáról.

Pontdiagram 2.

5.2. A második hipotézis eredményeinek bemutatása

A második hipotézis – összefüggés mutatható ki a házasságkötés éve és a jegyesbeszélgetések gyakorlata között – igazolására a már első hipotézis bizonyítására is használt parametrikus adatfeldolgozási módszert, a Pearson-féle korrelációt alkalmaztuk.

A jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismerete függő változót intervallumskálán mértük, míg a házasságkötés éve arányskálán mért kvázi-független változó. A két változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke 0,221, ami gyengének mondható. A szabadságfok ($df=N-2$) egyenlő 223. A szignifikanciaszint értéke $0,001 < 0,05$.

A fentebb leírtak alapján pozitív, gyenge szignifikáns kapcsolat mutatható ki a házasságkötés éve és a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége között [$r(223)=0,221$, $p=0,001$]. Mivel pozitív együttjárásról beszélünk, ez azt jelenti, hogy minél később volt a házasságkötés éve, annál nagyobb pontszámot értek el a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége tekintetében. Másként fogalmazva: amint azt a *Pontdiagram* 3. ábrán is láthatjuk, minél később kötött az illető pár házasságot, annál nagyobb valószínűséggel vett részt jegyesoktatáson.

Tehát a második hipotézisünk is beigazolódtott. Összefüggés mutatható ki a házasságkötés éve és a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége

Pontdiagram 3.

között, azaz minél később (a közelmúltban) kötött házasságot a pár, annál nagyobb valószínűséggel válaszolta azt, hogy részt vett jegyesbeszélgetésen, ismeri a jegyesbeszélgetéseken felmerülhető témákat, hasznosnak véli ezt az egyházi gyakorlatot, és pozitív véleménye van a lelkipásztor jegyesbeszélgetésen tulajdonított hozzáállásáról.

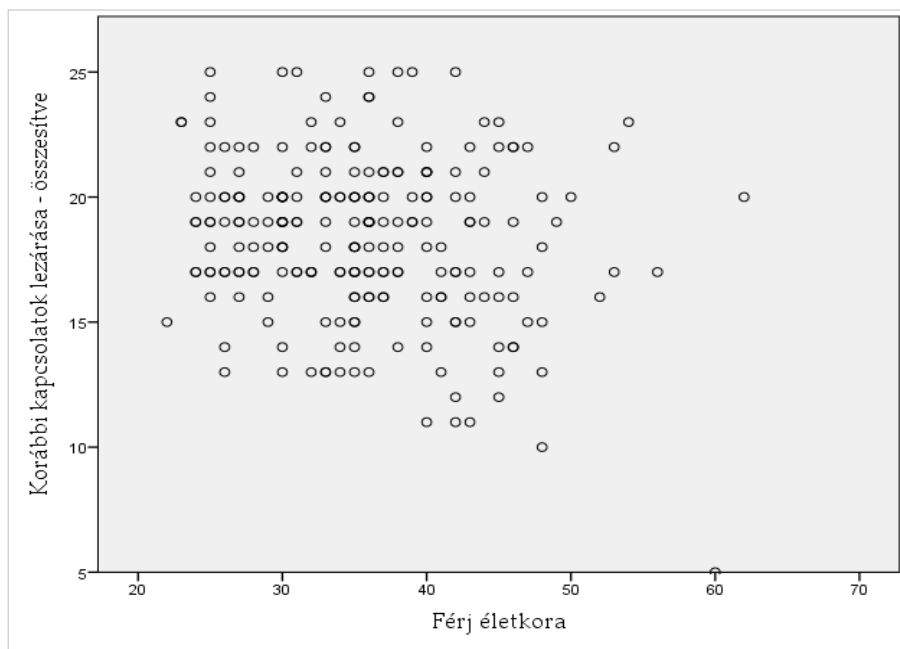
5.3. A harmadik hipotézis eredményeinek bemutatása

A harmadik hipotézis – összefüggés mutatható ki a házastársak életkora és a korábbi kapcsolatok lezárásáról való beszélgetés között – igazolására a már fentebb ismertetett Pearson-féle korrelációt alkalmaztuk.

A *korábbi kapcsolatok lezárása* függő változót intervallumskálán, míg a *férj életkora* kvázi-független változót arányskálán mértük. A két változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke $-0,187$, ami gyengének mondható. A szabadságfok ($df=N-2$) egyenlő 223. A szignifikanciaszint értéke $0,005 < 0,05$.

A fentebb leírtak alapján negatív, gyenge szignifikáns kapcsolat mutatható ki a korábbi kapcsolatok lezárása és a férj életkora között [$r(223)=-0,187$, $p=0,005$]. Mivel negatív együttjárásról beszélünk, ez azt jelenti, hogy minél idősebb a férj, annál kisebb összpontszámot ért el, és minél fiatalabb, annál nagyobb az összpontszámának az értéke a *korábbi kapcsolatok lezárása* esetében. Ahogy azt a *Pontdiagram 4.* ábra is igazolja, a fiatalabb férfiak nyitottab

Pontdiagram 4.

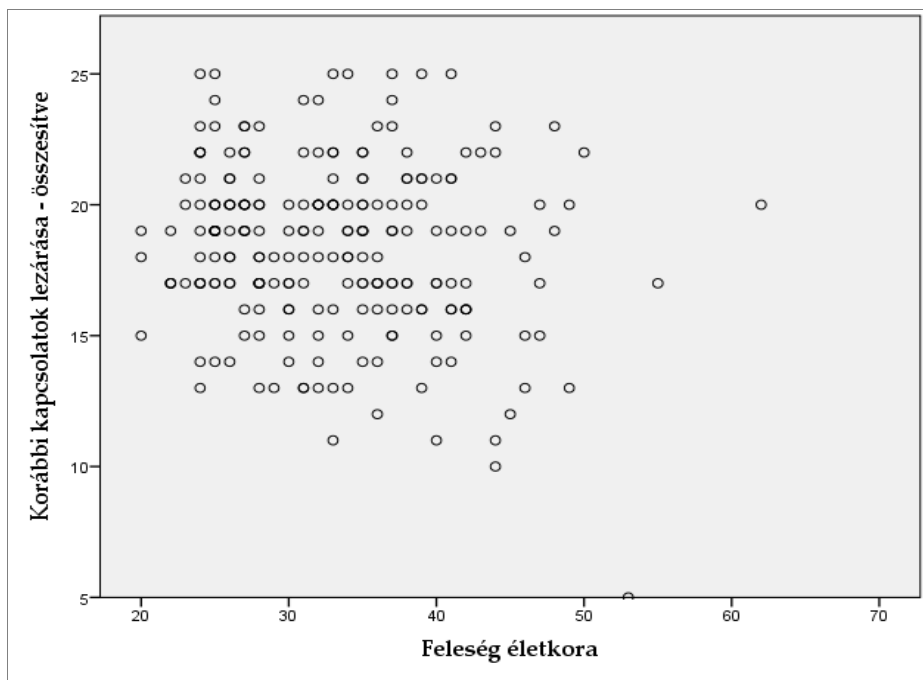

ban beszélgettek a korábbi kapcsolatokról és az azok lezárása után nyert felszabadulásról a jegyesbeszélgetés keretén belül.

Az értékek árnyalatokban különböznek a feleségek esetében, azonban a feleségek esetében is ugyanezt a tendenciát figyelhetjük meg. A *korábbi kapcsolatok lezárása* függő változót intervallumskálán, míg a *feleség életkora* kvázi-független változót arányskálán mértük. A két változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke $-0,149$, ami gyengének mondható. A szabadságfok ($df=N-2$) ebben az esetben is 223. A szignifikancia-szint értéke $0,025 < 0,05$.

A fentebb leírtak alapján negatív, gyenge szignifikáns kapcsolat mutatható ki a korábbi kapcsolatok lezárása és a feleség életkora között [$r(223)=-0,149$, $p=0,025$]. Mivel negatív együttjárást mutatnak az értékek, a *korábbi kapcsolatok lezárása* kategória összpontszámainak tekintetében a fiatalabb nők nagyobb valószínűséggel értek el nagyobb pontot. Amint a *Pontdiagram 5.* ábrán is láthatjuk, a fiatal férjek esetéhez hasonlóan a fiatal feleségek korábbi kapcsolatokhoz való viszonyulása esetében is elmondhatjuk, hogy az idősebbeknél nyitottabban viszonyultak a kérdéshez. Így ez a hipotézisünk beigazolódt.

Pontdiagram 5.

Ha elgondolkodunk a harmadik hipotézis eredményein, és ezt összefüggésbe hozzuk a 21. századi társadalom nézeteivel, akkor elmondhatjuk, hogy a fiatal generáció sokkal nyitottabban beszélget korábbi kapcsolatairól, de a személyes élet egyéb vetületeiről is. Az interneten és a közösségi médiában is sok a pszichológiai, párkapcsolati témájú rövid bejegyzés. Mindemellett, amennyiben összevetjük a fiatal generáció tájékozottságát az idősebb nemzedékével, akkor elmondhatjuk, hogy a korábbi nemzedék tagjaihoz képest a fiatalabb generáció sokkal több olyan irodalomra talál, amely párkapcsolati tanácsadást és tippeket helyez fókuszpontba, illetve népszerűsít.

6. Összegző gondolatok a gyakorlati kutatás tekintetében

Empirikus kutatásom több olyan elemet hozott felszínre, amelyek együttesen tükrözik egyházunk aktuális helyzetét és a fiatal házasságokkal való kapcsolatát a házasságkötés összefüggésében. A gyakorlati kutatás összegzése-képpen a függő változók gyakoriságának elemzéséből kiszűrt érdekes adatokra reflektálok, illetve helyenként azokra az eredményekre, amelyek a korrelációs kutatás által jutottam a statisztikai elemzés során.

Azok a meglátások, amelyek kikristályosodnak a kérdőíves felmérésben részt vevő 225 fiatal házaspár válaszaiból, támpontokat nyújthatnak ahhoz, hogy miként lehet megszólítani a fiatal korosztályt a rétegalkalmak által, illetve hogy segítségforrást jelenthetnek egyházi gyakorlatunk átgondolására, esetleges megreformálására. Az alábbi szempontok pedig elgondolkodtathatják az egyházi szolgálatra készülő teológiai hallgatókat és a már szolgáló lelkipástorokat, akiknek kihívást jelent megtalálni a megfelelő módszert és eszközt a fiatal korosztály megszólításához.

A jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége szempontjából érdekes adat, hogy a választ adó 225 fiatal házaspár több mint 15%-a nem hallott ilyenekről, és majdnem 20%-a nem saját gyülekezetében vett részt a házasságuk szervezett alkalmakon. A jegyesbeszélgetés fogalma sem ismerős mindenki számára. Többen részt vettek volna a jegyesbeszélgetés alkalmain, és ez arra utal, hogy nyitottak az ilyen egyházi szolgálatra. Azok a párok, akik hallottak a jegyesbeszélgetésekről mint házasságmegsegítő alternatíváról, különböző mélységű jegyesbeszélgetéseken vettek részt. A beszélgetés adatfelvételszerű volt 76 pár esetében. Ez arra utal, hogy az említett egyházi szolgálat gyakran formásokban merül ki. Mindemellett öröndetes tény, hogy

26 pár három alkalmat felölelő és 31 pár háromnál több alkalomból álló jegyesbeszélgetésen vett részt.

Beigazolódott az első és a második hipotézisünk is. A korrelációs kutatás eredményei alapján elmondhatjuk, hogy összefüggés mutatható ki a férj, illetve a feleség életkora, a házasságkötés éve, valamint a jegyesbeszélgetések gyakorlatának ismertsége között. Az életkori megoszlás szerinti fiatalabb korosztály és a közelmúltban házasságot kötöttek nagyobb valószínűséggel bírnak megfelelő ismeretekkel és tapasztalatokkal a jegyesbeszélgetésekről. Ezen a ponton meg kell jegyeznünk, hogy az okok egyrészt a gyülekezetre és a lelkipásztor szolgálatára, másrészt a fiatalok viszonyulására mutatnak. Ez azt jelenti, hogy egy sikeres lelkigondozói jellegű jegyesoktatás megvalósulásához nemcsak lelkipásztori hajlandóságra és lelkigondozói segítségre, támogató jelenlétre és kísérésre való nyitottságra van szükség, hanem a fiatalok odaadására és közvetlenségére is.

A korábbi kapcsolatokról való beszélgetés mint a jegyesoktatás egyik kulcstémája sokak számára meglepőnek bizonyult. A korrelációs kutatás eredményei és a függő változók gyakoriságának részletes elemzése is igazolja, hogy a jegyesoktatás keretén belül szükséges beszélni arról, hogy ki milyen múltbeli, előző párkapcsolatból magával hozott örökséggel készül egy új és tartósabb elköteleződésre. A kérdőíves felmérésben részt vevő fiatal házasok közül 175 pár teljes mértékben egyetért azzal, hogy a korábbi kapcsolatuk, illetve kapcsolataik alól való felszabadulás kulcsfontosságú a jövőbeli boldogságuk megalapozásához. Hasonlóképpen érdekes adat az is, hogy a lelkipásztorral való beszélgetés hozzájárult a válaszadók 40,4%-ának, azaz 91 párnak a boldogságához, valamint ahhoz, hogy az illetők párjukban felfedezzék a „nagy őt”. Ez az arány is igazolja, hogy érdemes beszélgetni a jegyesekkel a kapcsolat megalapozásáról, a múlt tanulságairól és a jövő céljairól, ezek a témák fontos elemei lehetnek a beszélgetésnek.

Az empirikus kutatás által az is beigazolódott, hogy a fogadalomtételről, illetve annak elemeinek értelméről és súlyáról nemcsak érdemes, hanem elengedhetetlen beszélni a jegyesoktatás keretén belül. Fontos felvilágosítani a fiatalokat arról, hogy mit ígérnek meg egymásnak a házasságkötési szertartáson. 141 pár tisztában van annak a ténynek a súlyával, hogy a fogadalomtételnek tanúk előtt kell elhangzania, elsősorban Isten, másodsorban pedig a gyülekezet jelenlétében. A kérdőíves felmérés során arról is megkérdeztük a célpopulációt, hogy milyen mértékben értenek egyet a fogadalomtétel főbb gondolatainak jelentőségével. Az eskü fő elemeinek jelentését család-

pasztorációs, rendszerszemléletű és kontextuális irányú lelkigondozói ismereteim alapján fogalmaztam meg. A kontextuális lelkigondozás alap gondolatai közé tartozik az egymással való kölcsönös törődés, az egymás iránti hűség és az adni–elfogadni motívum, amely a kapcsolatok optimális működését szolgálja. A fiatalok nagy része azonosulni tudott az eskü szeretetről, hűségről, szent életről, egymás támogatásáról és az egymás iránti gondoskodásról szóló, valamint az eskü végén elhangzó „Isten engem úgy segítsen” záradék általam kínált magyarázatával. Mindez igazolja, hogy az eskü fő elemeinek értelmezése beemelendő a jegyesbeszélgetésbe.

Érdekes kép született arról a lehetőségről, hogy a magcsaládról való gondolkodás és a családtagokkal kiépített kapcsolatról való beszélgetés részét képezze a jegyesoktatásnak. Az a hipotézisünk, amely szerint a szülők viselkedése, a magcsaládban tapasztalható esetleges konfliktusok elbizonytalaníthatják a fiatal házasokat a házasságkötés gondolatának meghozatalában, nem igazolódtott be. 99 pár, vagyis a válaszadók 44%-a nem ért egyet ezzel a megállapítással. Emögött a magcsalád iránt érzett lojalitást véljük felfedezni. De a családi konfliktusok és esetleges nehézségek hatásának elhallgatása egyfelől arra utalhat, hogy a fiatalok teljes mértékben kiléptek a család hatásköréből, és megpróbálták magukat mentesíteni a család rendszerében folyó konfliktushelyzetektől, s ennek következtében kevésbé érzik ezeknek hatását a párkapcsolatukra, házasságuk alakulására. Másfelől a fiatalok valószínűleg nem merik elismerni, hogy a saját családi közegük és kapcsolatrendszerük nem tökéletesek, és emiatt törekednek annak bebizonyítására, hogy családképük kellő mértékben ideális, és ennek a részrealitásnak az elfogadásán kívül senkinek, még a lelkésznek, a lelkigondozónak sincs joga véleményt formálni.

A lojalitás tisztelete fogalmazódik meg abban a tekintetben, hogy a párok számára világos: saját boldogságuk érdekében arra kell törekedniük, hogy a párjuk szüleit bármily nézeteltérés ellenére is tiszteljék és szeressék. Lelkigondozókként abban segíthetünk ezen a szinten, hogy körvonalazzuk a magcsalád és az újonnan megalapult család közötti határok meghúzásának fontosságát. Emellett a jegyesbeszélgetés részét kell hogy képezze a családi, transzgenerációs minták feltérképezése és az örökség, illetve a hagyatékok gondolatának a hangsúlyozása. Jó tudatában lenni annak, hogy mindannyian láncszemek vagyunk, akik eldönthetik, hogy milyen értékeket és tulajdonságokat hagyományozunk át a következő nemzedék számára.

A házasságkötésről alkotott elképzelés viszonylatában érdekes volt azal szembesülni, hogy a párok nagyobb mértékben tekintik mérvadónak és példaértékűnek a családi barátok és nagyszülők házasságát (összesen 66 pár, azaz 29,4%), mint saját szüleikét (57 pár, azaz 25,3%). Úgy gondolom, az a jelenség, hogy a kívülről vett példa valamivel fontosabb, mint a belülről, tehát értelemszerűen hangsúlyosabb példa, sok mindent sejtet az eredeti család életének minőségéről, példaértékéről.

A kutatásban részt vevő fiatalok közül 185 személy, azaz 82,2% úgy gondolja, hogy a házasság egy fontos döntés ünnepélyes megpecsételése Isten színe előtt, s ez öröndetes módon ellentmond a manapság divatos együttélési szokásoknak. Ez az arány bizonyítéka annak is, hogy az egyházi házasságok a posztmodern társadalomszemlélet ellenére sem veszítettek sokat értékükből és létjogosultságukból, mert a fiatalok igényüket fejezik ki Isten áldásának megtapasztalása iránt. A jegyesbeszélgetések nagymértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatalok ünnepként éljék meg a házasságkötésüket, s a jegyesbeszélgetés is lényeges állomása a házasságkötés ünnep mivoltának az előkészítésében és megvalósulásában. Ebben fontos szerepet játszhat az istentisztelet mint az ünnep és az áldás tere, valamint a liturgia mint az istentisztelet szerves és kötött része.

Végkövetkeztetésként megfogalmazhatjuk, hogy a fentebb ismertetett megfigyelések és a kutatás eredményei igazolják, illetve bizonyítják a jegyesbeszélgetések fontosságát és létjogosultságát a házasságkötés mellett elkötelezett fiatalok házasságára való készülődésében.

7. A jegyesbeszélgetések elméleti hátterének bemutatása

7.1. *Jegyesbeszélgetések kazuális jelentősége*

Az élettörténeti események jelentősek az egyén pszichikai és hitbeli fejlődése szempontjából. Ulrike Wagner-Rau rávilágít arra, hogy az utóbbi évtizedekben az élettörténet és vallás kapcsolata a gyakorlati teológiai reflexió egyik legfontosabb perspektívájává lett. A hit szorosan kapcsolódik az élettörténeti megtapasztalásokhoz, és mindig is fontos kérdés marad, hogy az ember miként közeledik Istenhez vagy távolodik el tőle a születés és halál közötti úton.¹¹ Az élettörténetek között fontos helyet foglalnak el az élet

¹¹ Wagner-Rau, Ulrike: *Segensraum. Kasualpraxis in Der Modernen Gesellschaft*. 2. Auflage. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2008, 18.

folyásából, az életszakaszokból és az azok közötti átmenetekből adódó történések. Ezek szorosan kötődnek a család rendszerében bekövetkező változásokhoz, értelmezésükben pedig fontos szerep jut az egyházi-liturgiai megéléseknek.¹² Az életszakaszokkal kapcsolatos élettörténetekhez rituálék tartoznak, amelyek nemcsak az egyének, a párok és a családok biográfiai átmeneteinél fontosak, hanem az életciklus váltásaihoz köthető kazuáliák szempontjából is, s eközben alátámasztják azok létjogosultságát is.¹³ A kazuáliák egyben családi ünnepek is, hiszen amikor a család összegyűl ünnepelni a különböző alkalmakon, akkor egyszersmind önmagukat is ünneplik, sikereikkel és kudarcaikkal, erőforrásaikkal és túlzott igényeikkel.¹⁴ A kazuáliákra úgy tekintünk, mint alkalmi, vagyis (családi) alkalmakhoz kötődő istentiszteletekre, amelyek az egész életen át tartó vallásgyakorlat jelentős kapcsolódási pontjait képezik.¹⁵

Dolgozatom témája a házasságkötés és a jegyesbeszélgetés, amely kazuális szempontból is jelentős eseményként emelkedik ki a család élettörténetének eseményei közül. A jegyesbeszélgetés mint pasztorációs kísérés fontos állomása a házasságkötésre való felkészülésnek. Empirikus kutatásunk pedig azt igazolja, hogy fiatalok igényt tartanak a jegyesbeszélgetésekre. Ezek a múltban is részét képezték az egyház szolgálatának, de opcionálisak voltak, szerepük és tartalmuk nem volt kellőképpen körvonalazott, és emiatt gyakran megesett (megesik), hogy a jegyesbeszélgetés elmarad, vagy nagyon formális, mert csupán a házassági szertartással kapcsolatos adminisztratív kérdésekre korlátozódik.¹⁶ Ez az egyházi szolgálat az elmúlt évek során kezdett ismertebbé lenni, de még mindig nem tudunk egy jól követhető mintát felmutatni a jegyesbeszélgetéshez.

A fentebb vázolt helyzetből az a feladat következik, hogy definiálnunk kell a jegyesbeszélgetést, és le kell írunk annak célját, tartalmát és formáját. Pasztorálteológiai szempontból azt kell körvonaloznunk, hogy miben áll a lelkipásztor szerepe a házasságkötésre való felkészítésben.

A témában jártas szakemberek közül többen is igyekeztek körvonalazni az egyház házasságkötéssel kapcsolatos szerepvállalását. Ulrike Wagner-Rau

¹² Krause, Katharina – Stetter, Manuel – Weyel, Birgit (Hrsg.): *Kasualien als Familienfeste. Familienkonstitution durch Ritualpraxis*. Praktische Theologie heute. 1. Auflage. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2022, 7.

¹³ Wagner-Rau, Ulrike: *Segensraum*, 18.

¹⁴ Krause, Katharina – Stetter, Manuel – Weyel, Birgit (Hrsg.): *Kasualien als Familienfeste*, 32.

¹⁵ Wagner-Rau, Ulrike: *Segensraum*, 18.

¹⁶ Sógor Árpád: *Boldogan éltek, míg meg nem haltak?* 49.

úgy beszél az egyházzal, mint amely az áldás tere.¹⁷ Ebben a térben kiemelt szerep jut az Isten megbízásából munkálkodó lelkipásztornak, lelkigondozónak.¹⁸ Mihalec Gábor arra utal doktori disszertációjában, hogy a legtöbb egyházi közösség megpróbál valamilyen formában szerepet vállalni a fiatalok házasságra való felkészítésében.¹⁹ Az, hogy ez a felkészítés pontosan milyen formában ölt testet, egészen változó lehet.

„A lelkipásztorok önkéntes alapon, vagy az esketés feltételeként önállóan vagy más szakemberek, esetleg házaspárok bevonásával,²⁰ saját tematikával, vagy az egyre bővülő szakirodalom felhasználásával végzik ezt a szolgálatot.”²¹

A házaspárokat segítő, népszerűsítő szakirodalommal kapcsolatban Szarka Miklós felhívja a figyelmet arra, hogy a segítséget kérő személy mellé és a segítséget igénylő emberi kapcsolatok helyébe nem léphetnek a könyvek, hanem szükség van a személyes kapcsolattartásra és beszélgetésre. Ez azt is jelenti, hogy a lelkipásztor kazuális igehirdetői szolgálatát szakszerű, preventív, lelkigondozói igényességű házassági előkészítő beszélgetéssorozatnak kell megelőznie.²²

Pál Tünde pásztorálpszichológus úgy határozza meg a házasságra való felkészítés, a házasság gondozás fogalmát, hogy ez

„egy olyan, a pszichológia és a gyakorlati teológia határterületén elhelyezkedő, kapcsolatfejlesztő, pszichoedukatív, prevenciós gyakorlat, amely alkalmas a házassági krízisek csökkentésére, a válságok kezelésére, a válságok megelőzésére, a családok megerősítésére”.²³

¹⁷ Wagner-Rau, Ulrike: *Segensraum*, 18.

¹⁸ Klessmann, Michael: *Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch*. Neukirchener Verlag, Wuppertal 2008, 93.

¹⁹ Mihalec Gábor: *A lelkigondozás és a pszichoterápia határkérdései a házasság gondozásban*. PhD-értekezés. Károli Gáspár Református Egyetem – Hittudományi Doktori Iskola, Budapest 2013, 199. <https://docplayer.hu/1373992-A-lelkigondozas-es-a-pszichoterapia-hatarkerdesei-a-hazassag-gondozasban.html> (2023. ápr. 26.).

²⁰ Erre főként a katolikus egyházban látunk pozitív példát. (Megjegyzés tőlem.)

²¹ Uo. 199.

²² Szarka Miklós: *Házasságra felkészítő beszélgetések. Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknek*. Kálvin Kiadó, Budapest 2013, 9–10.

²³ Pál Tünde: *A házassági felkészítés és házasság gazdagítás elmélete és gyakorlata*. Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar, Ökuméné Doktori Iskola, Kolozsvár 2022, 84–85. Kézirat.

E meghatározás értelmében a házasságrendezés elsődleges célja a kapcsolatok gazdagítása vagy javítása annak érdekében, hogy megelőzhessük az esetleges elégedetlenség kialakulását.²⁴ Jó az, ha a felek nem teljesen tudatlanul indulnak el arra az izgalmas és jó esetben életre szóló útra, amelyet házasságnak nevezünk. Mindemellett az is erőforrást jelenthet, ha ezen az úton, főleg elinduláskor a párok mellé szegődik egy olyan idegenvezető, aki segít kikerülni a csapdákat és felfedezni azt a hihetetlen örömet és áldást, amelyet a házasság adhat. Komolyan kell venni a társas viszony előkészületeit.²⁵ Annak érdekében, hogy preventív módon hozzájárulhassunk a fiatalok életének egyik legnehezebb választásához, a házasság mellett való elköteleződéshez, a lelkipárizói beszélgetések témáját kell hogy képezze a kapcsolatok növekedési területeinek és kihívásainak a feltárása. A házassági felkészítők részben magukban foglalják a tudás megszerzését, a házassággal kapcsolatos értékek megismerését és azon készségek fejlesztését, amelyek szervesen hozzájárulnak egy optimális családkép kialakulásához.²⁶ Azonban a tudás megszerzésének fontossága mellett érdemes elgondolkoznunk Szarka Miklós megállapításán, amely szerint a ma emberét nem feltétlenül a tanítás útján szólíthatjuk meg, s ezért a lelkipárizói jellegű házasság-előkészítő beszélgetés túllép a doktrináció szintjén, és azt a beszélgetést helyezi előtérbe, amelynek során a lelkipásztor és a jegyespár együtt keresik a keresztyén házasság legfontosabb üzeneteit. A pár befogadásához a lelkipárizói jellegű kompetenciákkal rendelkező lelkipásztornak²⁷ rendelkeznie kell az empatikus meghallgatás készségével, illetve a lelkész és a fiatal pár (akár jövőbeli aktív gyülekezeti tag) közötti har-

²⁴ Pál Tünde: *i. m.* 84–85.

²⁵ Sturt, Agnes – Sturt, John: *Jegyeség-házasság. Égető kérdések – javasolt megoldások. Mento-ri kézikönyv lelkipásztoroknak, lelkipárizóknak, jegyes- és házaspároknak.* Ford. Barta Kata. Első magyar kiadás. A kiadásért felel: Farkas Zoltán. [H. n.] 2014, 1.

²⁶ Pál Tünde: *i. m.* 87. Futris, Ted G. – Mallette, Jacquelyn K. – Richardson, Evin W.: *Relationship and Marriage Education Program Design and Implementation.* In: Ponzetti, James J., Jr. (ed.): *Evidence-Based Approaches to Relationship and Marriage Education.* Routledge, New York–London 2015.

²⁷ Szarka Miklós megjegyzi, hogy a házasulandó párral a lelkész nem „lelkipárizói”, hanem „lelkipárizói jellegű” konzultatív beszélgetéseket folytat. Felhívja arra a figyelmet, hogy a lelkipásztornak nem kötelező pár- és családterápiás tanulmányokat elvégeznie, azonban az elengedhetetlen, hogy a lelkipárizás területén képezze magát és megfeleljen a kor elvárásainak mint házassági előkészítő beszélgetést igényesen folytató lelkipásztor. Szarka Miklós: *Házasságra felkészítő beszélgetések*, 12.

monikus hangvétel megteremtéséhez szükséges erényekkel és ismeretekkel.²⁸

7.2. A találkozások rendszerében

7.2.1. A jegyesek és lelkipásztor közötti interakció

Az előbbi fejezet végén Szarka Miklós nyomán említettük lelkipásztori szemszögből a pár befogadásának a fontosságát. Edwin Friedmann, a rendszerszemléletű lelkigondozás kiemelkedő képviselője abban látja a lelkipásztori szerepet, hogy ő tanácsadóként az öndefiníció katalizátora. Azáltal, hogy a rendszertényezőket figyelve sajátos módon lép be a kapcsolatokba, a családokba, lényeges változásokat idézhet elő.²⁹ A lelkigondozói-lelkipásztori beszélgetések módszerét taglaló szakirodalom szerint nagyon fontos figyelni arra, hogy ki kivel találkozik egy lelkigondozói jellegű beszélgetés során. Annak, hogy jelen esetben a lelkipásztor és a pár találkoznak, messzemenő jelentősége van, ugyanis a találkozásban adott az egyenértékűség és testvériség, viszont emellett helyet kapnak a szerep- és kompetenciakülönbségek is.³⁰ A lelkipásztor többletszereppel bír egy párterapeutához képest, mivel elhívása és megbízása által Isten jelenlétét és emberekhez való odafordulását közvetíti. Ugyanakkor leképezi Istent a közelség és távolság dialektikájában, amit az Ézs 57,15 szemléletesen kifejez: „Magasságban és szentségben lakom, de a megtörttel és alázatos lelkűvel is.”³¹ Eközben egyaránt él mind a „menj-kultúra”, mind a „jöjj-kultúra” lehetőségeivel, amelyekről Isidor Baumgartner is ír.³² Egyrészt nyitottnak kell lennie azok

²⁸ Szarka Miklós: *i. m.* 10–14.

²⁹ Friedmann, Edwin H.: *Nemzedékről nemzedékre*. Ford. Beke Boróka. Exit Kiadó, Kolozsvár 2008, 86–87.

³⁰ Nagy Eszter: Bevezetés a rövid tartamú lelkigondozásba Rolf Theobold *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch* című könyve alapján. I. rész: A rövid tartamú lelkigondozás elméleti alapjai. In: *Református Szemle*, 115. (2022/5), (511–532) 525. Theobold, Rolf: *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch*. 1. Auflage. Vandenhoeck & Ruprecht, Neukirchen-Vluyn 2015, 46–49.

³¹ A dolgozatba beemelt igehelyeket a Magyar Bibliatársulat Újfordítású Bibliája (2014) alapján idézzük.

³² Kiss Jenő: *A lelkigondozás jelenlegi és kellő helye a gyülekezet szolgálatában*. Egyetemi előadás, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2022, 1–3. Kézirat. Vö. Baumgartner, Isidor: *Pasztorálpszichológia. Párbeszéd* (Dialógus) Alapítvány, Budapest 2021, 251–252.

irányában, akik megkeresik őt, másrészt a keresés, az őszinte érdeklődés és törődés lelkiületének kell átjárnia a magatartását.³³

Kik tehát azok a személyek, akik megjelennek a jegyesbeszélgetések alkalmain? E fejezet első felében azt térképezem fel, hogy kik azok, akik igényt tartanak a lelkipásztori kísérésre. Emellett a rendszerszemléletű lelkigondozás megközelítése alapján kell figyelnünk arra is, hogy ezek a fiatalok milyen családrendszerből érkeznek, és melyek azok a magcsaládban tapasztalt érzelmi folyamatok, amelyeknek tapasztalatával elindulnak a házasság útján.

Christoph Morgenthaler rendszerszemléleti megközelítésből írja le azokat a családi életciklusokat, amelyek meghatározzák egy családrendszer életét. A párkapcsolati időszakot, amely a családi életciklusok tekintetében és a jegyesbeszélgetések, a házasságkötésre készülés szempontjából fontos számkra, a megbizonyosodás, tartós elköteleződés és intimitás kialakításáról szóló időszakként határozza meg. A családi életciklus a párkapcsolat kialakulásának szakaszával kezdődik. Ebben az időszakban a partnereknek felelősséget kell vállalniuk önmagukért, és tisztában kell lenniük azzal, hogy miben különböznek egymástól, hogy így idealizálástól mentes és életszerű legyen egymás kölcsönös támogatása és az egymásról való gondoskodás.³⁴ Ennek a szakasznak a feladatai közé tartozik a korábbi kapcsolatok lezárása, amely által a pár mindkét tagja felszabadulhat az új elköteleződésre. A lelkipásztornak fontos szerepe lehet a korábbi kapcsolatok lehetséges kihatsainak körvonalazásában, s ezáltal elősegítheti a fiatalokat abban, hogy megbizonyosodva kimondják egymásról: „a párom az igazi”.³⁵ A „nagy ő” megtalálása előfeltétele a házasságnak, és ez az út minden más kapcsolat lezárásával kezdődik, hogy a férfi és nő közötti kapcsolat maradandó lehessen.³⁶

³³ Nagy Eszter: Bevezetés a rövid tartamú lelkigondozásba Rolf Theobald *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch* című könyve alapján. II. rész: A rövid tartamú lelkigondozás gyakorlata. In: *Református Szemle*, 115. (2022/6), (642–655) 654.

³⁴ Morgenthaler, Christoph: *Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis*. 5., vollständig überarbeitete edition. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2013, 193–194. Kiss Jenő: *Rendszerszemléletű lelkigondozás és megelőzés, preventív lelkigondozás*. Egyetemi előadás, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2022, 2–3. Kézirat.

³⁵ Kiss Jenő: *Rendszerszemléletű lelkigondozás és megelőzés, preventív lelkigondozás*, 3.

³⁶ Perkins, Gloria Okes – Wheat, Ed: *Szerelemről minden házaspárnak*. Ford. Köves Gábor. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2001, 28.

Másrészt elgondolkodtató kérdés, hogy életünk párját mi keressük, vagy Isten szerzi nekünk.³⁷ Ez a kérdés a jegyesbeszélgetés fontos témájává válhat, amely segít megkeresni Isten szerepét a pár kapcsolatának alakulásában. Jó, ha a pár Isten gondviseléseként és ajándékaként tekint az egymással való találkozásra, mert akkor képesek lesznek beilleszteni élettörténeti tapasztalataikat az Isten általi kísérés magasabb szintű megtapasztalásába.³⁸

A házasság ideális esetben életre szóló kapcsolat, amelyben a házastársak keresik az egymás iránti valódi és hosszan tartó szeretetet, a bensőséges és az egymás melletti és általi növekedés lehetőségeit. A két fél egymással való találkozásának megértésében segítségünkre van Böszörményi-Nagy Iván kontextuális szemlélete, aki a relacionális etika megfogalmazójaként azt írja Martin Buber nyomán, hogy a másik emberrel való találkozás és kapcsolat meghatározza a létezésünket. A másik ember által formálódunk, és az ember a Te által lesz Én-né.³⁹

„Az »énné létele«, a »személylétele« elválaszthatatlanul össze van kapcsolva a »Te«-vel, akit megszólítok, vagy akihez folyamodom. Ez azt jelenti: azáltal, hogy a viszonyon belül mozgok (mert ezt teszi megszólítani vagy valakinek odaszólni), »Te« leszel »számomra«. Ez annak az implikációja, hogy »Ich werdend spreche ich Du«. Ez »jelen«.”⁴⁰

A Buber szerinti én-te kapcsolat mellett fontos Emmanuel Lévinas felvetése a másik fél idegen voltával kapcsolatban. Az általa említett idegenséget soha nem lehet megszüntetni, a másság megszüntetése a másik ember másságának a megszüntetését jelentené, és minden ember mássága az ő lényegi eleme. Fodorné Ablonczy Margit a következőképpen foglalja össze Lévinas elméletét:

³⁷ Sógor Árpád: *Boldogan éltek, míg meg nem haltak?* 38.

³⁸ Karle, Isolde: *Das Traugespräch aus poimenischer Perspektive*, 196. Vö. Gräb, Wilhelm: *Religion als Deutung des Lebens. Perspektiveneiner Praktischen Theologie Gelebter Religion*. Gütersloher Verlagshaus, München 2006, 135.

³⁹ Fodorné Ablonczy Margit: *Családpasztoráció*, 123. Buber, Martin: *Én és Te*. Ford. Bíró Dániel, Európa Könyvkiadó, Budapest 1999, 36.

⁴⁰ Rijn, Aat van – Meulink-Korf, Hanneke: Buber hatása Nagyra. Ford. Kiss Jenő. In: Kiss Jenő – Meulink-Korf, Hanneke – Melzer, Annette (szerk.): *Megmásíthatatlan jogigény. Betekintés a kontextuális lelkigondozásba és segítségbe*. Ford. Balogh Gyöngyvér, Kiss Jenő, Kocsev Miklós, Varga Zoltán. Exit Kiadó, Kolozsvár 2013, (25–38) 30.

„A »másik, aki valójában Másik«, a velem találkozó ember »Arca«. Ebben nemcsak a »másik arcának jelenléte« a fontos, aki éppen rám néz, sokkal inkább az a titok, amely a másik egyediségének s a kettőnk azonosságának közös tudata. Az a titok, amelyben a magam és a másik ember voltát megélem. Amelyben rácsodálkozom és felfedezem a »nyomot« mint a »transzcendens lenyomatát«, az »istenképűség lenyomatát« a másik arcán.”⁴¹

A pároknak szükségük van arra, hogy a másik személye megbízhatóságot és bizalmat sugározzon. A relacionális etikában és az intim kapcsolatok etikája szintjén gyakran találkozunk azzal a gondolattal, hogy az emberek csak akkor gyarapodnak a kapcsolatokban, ha igazságos mérleg áll fenn az adás és elfogadás között.⁴² Böszörményi-Nagy Iván kapcsolati etikája nem az elvárásokról szól, hanem a mindenkiben megszólítható igazságosság iránti igényről, úgy, hogy előtérbe helyezi a méltányosság és megbízhatóság gondolatát.⁴³ A férj és feleség érzelmi és pszichológiai jólléte összefügg egyrészt az egyének önértékelésével, valamint a másik féltől kapott elismeréssel.⁴⁴ E tekintetben szoros összefüggést vélek felfedezni Böszörményi-Nagy Iván relacionális etikája és a Sue Johnson által kidolgozott érzelemfókuszú terápia (ÉFT) között.⁴⁵ Az ÉFT a kötődélmélet mentén egy időben

⁴¹ Fodorné Ablonczy Margit: *Családpasztoráció*, 124. Vö. Rhijn, Aat van – Meulink-Korf, Hanneke: *De Context En de Ander*. Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer 1997, 221–226. Levinas kontextuális pasztorációhoz való hozzájárulásáról ld. még Vrielink, Henk: Levinas hozzájárulása a kontextuális pasztorációhoz. Ford. Balogh Gyöngyvér. In: Kiss Jenő – Meulink-Korf, Hanneke – Melzer, Annette (szerk.): i. m. 39–48.

⁴² Michielsen, May: Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *Összetartozásban. A kontextuális segítsérről*. Fordította, magyarázó jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2010, (165–192) 166.

⁴³ Fodorné Ablonczy Margit: *Családpasztoráció*, 114.

⁴⁴ Michielsen, May: *Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában*, 166.

⁴⁵ Az EFT alapú párterápiáról lásd bővebben: Johnson, Susan M.: *Attachment Theory in Practice: Emotionally Focused Therapy (EFT) with Individuals, Couples, and Families*. 1st edition. The Guilford Press, New York 2019. Johnson, Sue: *Love Sense: The Revolutionary New Science of Romantic Relationships*. Little, Brown Spark, New York–Boston–London 2013. Sue, Johnson: *Ölelj át! 7 lépés az életre szóló szerelemért*. Ford. V. Németh Dániel. Harmat Kiadó, Budapest 2020. Nagy Eszter: A korai anya–gyermek kapcsolat és annak kihatása a gyermek lelki fejlődésére és a felnőtt létre a kötődélmélet fényében, különös tekintettel a lelkipásztor szolgálatára. I. rész. In: *Református Szemle*, 116. (2023/2), (139–168) 159–164.

összpontosít a „belülre” és a „kettő közöttre”, és azt a gondolatot helyezi előtérbe, hogy amennyiben a házastársaknak a primer érzelmek (pl. biztonságérzet, szeretet) szintjén sikerül egymással találkozniuk, képesek lesznek könnyebben megbirkózniuk az élet viharaival. Ha egy szeretett személy áll mellettünk, és támogat bennünket, akkor erőre kaphatunk, és ellenállókká válnunk, az összetartás pedig megerősíti a társunkkal, szeretettünkkel való kapcsolatot is.⁴⁶

7.2.2. A jegyesbeszélgetésre érkező párok a magcsaládok rendszerében

A rendszerszemléletű lelkipozítás támpillérei abban segítenek, hogy tágabb kontextusban is megértsük a jegyesbeszélgetésen részt vevő és házasságkötésre készülő párok helyzetét. Michael Klessmann egy drámai metaforával világít rá arra, hogy egy pár házassága mély érzelmi folyamatokat szabadít fel mindkét érintett családban, és összefüggésben áll a korábbi családi megtapasztalásokkal, történetekkel. Szerinte az esküvő olyan, mint egy jéghegy: a mozgó tömegnek csak nyolcadrésze látszik, de a döntés és a folyamat mögött egy generációk során felhalmozott és átívelő érzelmi mozgás rejlik.⁴⁷ A kiterjedt családra összpontosító megközelítés abban segíti a „csomó megkötésére” készülő párokat, hogy jobban megértsék egymást és az élethelyzetekhez való viszonyulásukat, ugyanis a több nemzedék perspektívájából felidézett családtörténet által áttekinthetővé válnak a diszfunkciók és a változások.⁴⁸ A jegyesbeszélgetések tekintetében megalapozott a rendszerszemléletű hozzáállás, ugyanis ha a pároknak sikerül áttekinteniük az érzelmi rendszereikhez vezető utat a beszélgetést vezető személy, a lelkipozítói kvalitásokkal rendelkező lelkipásztor segítségével, akkor nemcsak az esetleges diszfunkcionális tünet gyógyul meg, hanem az összkép átlátása által megváltozik a tünethez való viszonyulás is.⁴⁹ A jegyesbeszélgetésen jól használható a kiterjedt családrendszer feltérképezésének módszere: a genogram. Milyen családi közegből érkeznek a fiatalok? Ki milyen helyet foglal el a magcsalád összhangzatában? A házasságot kötő két embert „azonosított szerelmesekként” értelmezhetjük. Szerelmükben, egyéni képességeikben, gyengeségeikben, elképzeléseikben és vágyaikban világossá

⁴⁶ Sue, Johnson: *Ölelj át!* 256–58.

⁴⁷ Klessmann, Michael: *Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch*. 2. Auflage. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 2004, 357.

⁴⁸ Friedmann, Edwin H.: *Nemzedékről nemzedékre*, 111.

⁴⁹ Uo. 87–88.

válí a szeretet képessége, amelyet magcsaládjukban kifejlesztettek, elszenvedtek, elveszítettek és kiharcoltak.⁵⁰

A család a jövőért felelős közösség, „emberformáló műhely”, hiszen elsősorban megteremti az első, a biológiai, majd a második, a pszichológiai születés feltételeit.⁵¹ „Veszületetten társas lény” mivoltunk magában hordozza szerető és óvó környezet iránti igényünket.⁵² Formálódásunk és fejlődésünk nagymértékben összefügg korai, optimális esetben a családi fészekben eltöltött éveinkkel és azokkal a funkcionális és diszfunkcionális mintákkal, amelyek nagymértékben meghatározzák felnőttkori viszonyulásunkat.⁵³ A család diszfunkcionális működése életre szóló sebeket okozhat, elszakíthatja az optimális fejlődéshez szükséges kötelekeket, és olyan egészségtelen szerepmintákat közvetíthet, amelyek teljes mértékben nélkülözik a biztonság, a védelem és támogatás minden elemét.⁵⁴ A jegyesbeszélgetés alkalmat biztosíthat a destruktív családi minták felszínre kerülésére, hogy azokon a későbbiekben lehessen dolgozni.

„A kapcsolatokat áthatják a hagyatékok, de a transzgenerációs és intergenerációs hajlamok és dinamikák következményei is.”⁵⁵ A magcsaládról való beszélgetés tekintetében fontos téma lehet az örökség, a forgószámla és a lojalitás kontextuális szemléletű fogalmainak tisztázása. Ezen fogalmak és a mögöttük rejlő folyamatok tisztázásához terjedelmes szakirodalom áll a párokhoz lelkipozíciói készségekkel viszonyuló lelkipásztor rendelkezésére. Dolgozatomnak nem célja az említett fogalmak részletekbe menő ismertetése, megemlékezésük csupán azt a cél szolgálja, hogy ismeretük támpont-

⁵⁰ Morgenthaler, Christoph: *Systemische Seelsorge*, 178.

⁵¹ Horváth-Szabó Katalin: *A házasság és a család belső világa*. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest 2007, 17.

⁵² Bagdy Emőke: Családi életciklusok és fejlődési sajátosságok. In: Bagdy Emőke – Kalo Jenő – Ranschburg Jenő – Popper Péter: *A család: harcmező és békesziget*. Mesterkurzus – Az élet dolgai. Saxum Kiadó-Affarone Kft., Kaposvár 2007, (13–58) 15.

⁵³ A családi minták és folyamatok megismeréséhez és értelmezéséhez lásd Vágyi Petra: *Sémáink fogságában. Hogyan lépünk ki az ismétlődő forgatókönyvekből?* Kulcslyuk Kiadó, Budapest 2021. Hámori Eszter: *A kötődéstudomány perspektívái. A klasszikusoktól napjainkig*. Animula, Budapest 2015. Howe, David: *Bindung über die Lebensspanne. Grundlagen und Konzepte der Bindungstheorie*. Übersetzt von Inge Welling. Reihe Fachbuch Bindungstheorie. Junfermann Verlag, Paderborn 2015.

⁵⁴ Horváth-Szabó Katalin: *i. m.* 17.

⁵⁵ Joyce, Austin – Krasner, Barbara: Az odaadó kötelezettség elemei. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *i. m.* (63–98) 79.

ként és segítségforrásként állhat a jegyesek családi kapcsolatainak feltérképezéséhez.

Forgószámlán azokat a korábbi sebeket értjük, amelyeket nem kell egy új kapcsolatba átörököteni. Egy támogató partner megfelelő támasz lehet egy olyan ember számára, aki rossz bánásmód és elvárások áldozata volt, és akinek fel kell ismernie, hogy mi áll saját hiányainak és a megtapasztalt igazságoknak a hátterében; a szülők felmentése által pedig el kell gondolkodnia azon, hogy mit adhat tovább saját gyermekének, és mit fog majd tőle visszakapni.⁵⁶ A hagyaték az örökségnek az a része, amit az ember képes kamatoztatni saját maga és az utána következő nemzedék javára, akiknek jövőbeli jólléte közös cél kell hogy legyen minden pár életében, hiszen „aki ad, az nyer vele”.⁵⁷

A párokkal folytatott párbeszédben felbukkanhat a lojalitás kérdése is. Böszörményi-Nagy Iván rávilágít arra, hogy a lojalitás alapvető szerepet játszik a család homeosztázisának megőrzésében.⁵⁸ Catherine Ducommun-Nagy így nevezi a lojalitást: „erő, amely gúzsba köt, vagy felszabadít”. Ugyanis ebben egyaránt megélhetjük megkötözöttségünket és szabadságunkat is. A lojalitásnak az a lényege, hogy fenn akarjuk tartani a kapcsolatot a mieinkkel, és rendelkezésükre kívánunk állni.⁵⁹ Döntéseket hozunk, és valahányszor szereteteink érdekeit mások érdekei elé helyezzük, mindig újra körvonalazzuk, hogy mit jelent számunkra a családunk.⁶⁰ Mindezen folyamatok megértése és a fentebb említett családi életet meghatározó aspektusok megismerése a házasság mint új elköteleződés küszöbén fokozott figyelmet érdemelnek.

7.3. Az esküvő, az eskütétel és az ünnep megélése a gyülekezet közösségében

Rosemarie Nave-Herz értelmezése szerint a házasságkötési szertartás azt jelzi, hogy véget ért a partnerkeresés időszaka, és immár a lojalitás elsődle-

⁵⁶ Mierlo F. van – Michielsen, May – De Buysser, M. – Rooijackers-Segers, G.: Megfelelően adni és elfogadni. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *i. m.* (101–132) 121.

⁵⁷ Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *i. m.* 350. (*Hagyaték*).

⁵⁸ Ducommun-Nagy, Catherine: *Lojalitás – erő, mely gúzsba köt vagy felszabadít*. Ford. Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2014, 123.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Ducommun-Nagy, Catherine: *i. m.* 20.

ges szinten a házastárshoz fűződik, nem pedig a származási családhoz. Ennek a megvalósulása fokozza a kapcsolat fenntarthatóságát, stabilizálja és tehermentesíti azt.⁶¹

A pároknak szükségük van a szülői áldásra, beleegyezésre ahhoz, hogy elindulhassanak egy új elköteleződés útján. Az előző fejezetben említés-szerűen ismertettünk azokat a tényezőket, amelyek meghatározhatják a fiatal pár egymáshoz és magcsaládjukhoz való viszonyulását. Az elméleti rész záró fejezetében az a célunk, hogy szimbolikusan eljussunk a jegyesbeszélgetésektől a házasságkötés momentumáig és – szem előtt tartva az ünnep és áldás motívumát – Isten áldásának, házasságra mondott igenjének a megtapasztalásáig.

Két ember életének összefonódását sok szempont határozza meg, például a szerelem, a boldogság, a szexualitás, a családtervezés, a gyermekvállalás, a családi rendszerek újragondolása, és az ezekkel kapcsolatos kérdésekre a fiatal pár választ akar találni az esküvőn. A házasság mint fordulópont összekapcsolódik az élet értelmének kérdéseire adott válaszokkal, az esküvő pedig döntő fontossággal bír abban, hogy a fiatalok sajátos módon tapasztalják meg Isten áldását és jelenlétét.⁶² Az ünnep alkalmával át akarjuk élni a „Szenttel való találkozást”.⁶³ A Szenttel való találkozás tapasztalata egyszerre kiindulópontja és célja az ünneplésnek, amikor a jelenben összekapcsolódnak a múlt és a jövő aspektusai.⁶⁴

A házassági szertartás „megerősítési rítus”.⁶⁵ Az esküvői készülődés, a ceremónia, a szertartás hatásos pillanatok a változás idején, olyan erők,

⁶¹ Karle, Isolde: *Das Traugespräch aus poimenischer Perspektive*, 196.

⁶² Lämmlin, Georg: „Traumhochzeit“, oder: „gemeinsam vor Gott treten“? Theologische Orientierung und religiöse Lebensdeutung in der kirchlichen Trauung im Kontext der Mediengesellschaft. In: *International Journal of Particle Therapy* (2004/8), 53–71. Lämmlin, Georg: *Protestantische Religionspraxis in der post-säkularen Gesellschaft. Studien zur Zukunft der Volkskirche*. Heidelberger Studien zur Praktischen Theologie. Band 19. LIT Verlag, Berlin 2013, 69.

⁶³ Otto, Rudolf: *A szent. Az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz*. Ford. Bendl Júlia. Osiris Könyvtár – Vallástörténet. Osiris, Budapest 1997, 22.

⁶⁴ Szászné Lázár Eszter Csenge: Ünnep mint lelki betöltekezés. In: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Lányi Gábor (szerk.): *Lelki éhség. Protestáns spiritualitás a 21. században*. Kálvin Kiadó, Budapest 2021, (189–201) 193.

⁶⁵ Karle, Isolde: *Das Traugespräch aus poimenischer Perspektive*, 196. Nave-Herz, Rosemarie: *Ehe- und Familiensoziologie. Eine Einführung in Geschichte, theoretische Ansätze und empirische Befunde*. 3. Auflage. Beltz Juventa, Weinheim Basel 2013, 110.

amelyek segítik a családi rendszer újragondolását.⁶⁶ A nyilvános színrevitelnek több funkciója van: egyrészt döntően hozzájárul a házaspár kapcsolati integrációjához a két család és a jelenlevők referenciacsoportjainak keretén belül; másrészt pedig értelmet kínál az életnek egy olyan helyzetében, amely az érintetteket általában nehezen megfogalmazható elvárásokkal terheli.⁶⁷

A párok elvárják a lelkésztől, hogy az igehirdetés által személyesen szólítsa meg őket, hogy megélhessék alanyi mivoltukat, amely merőben eltér a tárgyi valóságtól. A jegyesbeszélgetések alkalmával a lelkipásztor és jegyesek között kialakult közvetlen hangvétel hozzájárulhat ahhoz, hogy a lehető legszemélyesebben hallják meg Isten felőlük intézett üzenetét, hogy így az esküvő életük egyik legmeghatározóbb napja legyen. Az esketési igehirdetés a lelkigondozói jellegű beszélgetés folytatása lehet a kazuális homiletika eszközeinek felhasználása és alkalmazása által.⁶⁸

Végül pedig a szabad elhatározásból kimondott „Holtomiglan vagy holtáiglan” ígéret és az „Isten engem úgy segítsen” kérés az áldás terében nyomatékosítja az Isten és a gyülekezet jelenlétében tett fogadalmat. Istennek a teremtés óta áldásos szándéka van a házassággal, s a Szentlélek szuverén jelenlétének függvényében az esküvői áldás valóban áldássá lehet a házaspár életében.⁶⁹

8. Összegzés, kitekintés

Az elmúlt évek során egyre hangsúlyosabbá lettek azok a diskurzusok, amelyek a családot helyezik a figyelem és szemlélődés középpontjába. A Romániai Református Egyházban kötött házasságok száma azt igazolja, hogy egyházunk fiataljai nem veszítették el érdeklődésüket az egyház kazuális szolgálatai iránt. Ezt esélyként és lehetőségként kell felfogni. Szükség van a hitbeli értékek közvetítésére, a családi folyamatok feltérképezésére és a preventív lelkigondozói kísérésre, amelyek által a jelen és a jövő nemzedék fiataljai megtapasztalhatják, hogy nincsenek magukra maradva. A párkapcsolati és házassági lelkigondozás, amelynek egyik lehetősége a jegyesbeszélgetés, abban segíthetik egyházunk fiatal házas tagjait, hogy ne veszítsék el létbi-

⁶⁶ Morgenthaler, Christoph: *Systemische Seelsorge*, 179.

⁶⁷ Klessmann, Michael: *Pastoralpsychologie*, 356–357.

⁶⁸ Szarka Miklós: *Házasságra felkészítő beszélgetések*, 165.

⁶⁹ Uo. 160.

zonyosságukat és a szeretetre való képességüket életük boldogságában és boldogtalanságában.⁷⁰

A dolgozatom első felében bemutatott empirikus kutatás és annak eredményei azt bizonyítják, hogy szükség van a fiatalokkal való foglalkozásra, a jegyesbeszélgetések gyakorlására, a családok iránti érdeklődő odafordulásra. A *Magyar Református Egyház istentiszteleti rendtartásában* Csiha Kálmán egy, a mindennapi életből vett szemléletes példán keresztül világított rá a jegyesbeszélgetések fontosságára: az autóutak mentén útjelző táblák állnak, amelyeket azért helyeztek oda, hogy megkönnyítsék a forgalmat, és csökkentsék a balesetek számát. Úgy is lehet autót vezetni, hogy nem törődünk ezekkel a táblákkal, de akkor előbb vagy utóbb karambolozunk.⁷¹

A dolgozatom második részében néhány lehetséges témát körvonalaztam, amelyek a jegyesbeszélgetés során alkalmazhatók.

Elméleti és gyakorlati kutatásaim eredményei alapján olyan módszereket szeretnék majd kidolgozni, amelyek segítik az egyház megelőző és segítő lelkigondozói szolgálatát. Kutatásom következő részében szeretném felmérni a lelkipásztorok fiatal családok megsegítésére való hajlandóságát, illetve feltérképezni, hogy a lelkipásztorok mint Isten és a gyülekezet elhívott szolgálói miben látják a házasságmegsegítés és a jövő nemzedék iránti felelősségvállalás lehetőségeit.

Felhasznált irodalom

A Magyar Református Egyház istentiszteleti rendtartása. A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata, Kolozsvár 2019.

Bagdy Emőke: Családi életciklusok és fejlődési sajátosságok. In: Bagdy Emőke – Kalo Jenő – Ranschburg Jenő – Popper Péter: *A család: harcmező és békeziget.* Mesterkurzus – Az élet dolgai. Saxum Kiadó-Affarone Kft., Kaposvár 2007, 13–58.

Baumgartner, Isidor: *Pasztorálpszichológia.* Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest 2021.

Buber, Martin: *Én és Te.* Ford. Bíró Dániel. Európa Könyvkiadó, Budapest 1999.

Burkart, Günter: *Familiensoziologie.* 1. Auflage. UTB GmbH, Konstanz 2008.

⁷⁰ Wagner-Rau, Ulrike: Lelkigondozás a házasság és párkapcsolat kontextusában. Ford. Hernádyiné Szemere Rita. In: *Embertárs, XIX.* (2021/3), (234–249) 247.

⁷¹ *Magyar Református Egyház istentiszteleti rendtartása.* A Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának Nyomdája, Kolozsvár 2019, 221.

- Ducommun-Nagy, Catherine: *Lojalitás – erő, mely gúzsba köt vagy felszabadít*. Ford. Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2014.
- Goodwin, C. James: *Research in Psychology: Methods and Design*. 6th edition. John Wiley & Sons, Crawfordsville 2009.
- Fodorné Ablonczy Margit: *Családpasztoráció. Hogyan segíthetnek a kazuális alkalmak a családi kapcsolatok rendezésében?* Kálvin Kiadó, Budapest 2022.
- Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere (FEOR-08), 2010. In: *Központi Statisztikai Hivatal*. <https://www.ksh.hu/docs/szolgáltatások/hun/feor08/feorlista.html> (2023. ápr. 27.).
- Friedmann, Edwin H.: *Nemzedékről nemzedékre*. Ford. Beke Boróka. Exit Kiadó, Kolozsvár 2008.
- Futris, Ted G. – Mallette, Jacquelyn K. – Richardson, Evin W.: *Relationship and Marriage Education Program Design and Implementation*. In: Ponzetti, James J., Jr. (ed.): *Evidence-Based Approaches to Relationship and Marriage Education*. Routledge, New York–London 2015.
- Gräb, Wilhelm: *Religion als Deutung des Lebens. Perspektiven einer Praktischen Theologie gelebter Religion*. Gütersloher Verlagshaus, München 2006.
- Hátori Eszter: *A kötődélmélet perspektívái. A klasszikusoktól napjainkig*. Animula, Budapest 2015.
- Horváth-Szabó Katalin: *A házasság és a család belső világa*. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest 2007.
- Howe, David: *Bindung über die Lebensspanne. Grundlagen und Konzepte der Bindungstheorie*. Übersetzt von Inge Welling. Reihe Fachbuch Bindungstheorie. Junfermann Verlag, Paderborn 2015.
- Johnson, Sue: *Love Sense: The Revolutionary New Science of Romantic Relationships*. Little, Brown Spark, New York–Boston–London 2013.
- Johnson, Sue: *Ölelj át! 7 lépés az életre szóló szerelemért*. Ford. V. Németh Dániel. Harmat Kiadó, Budapest 2020.
- Johnson, Susan M.: *Attachment Theory in Practice: Emotionally Focused Therapy (EFT) with Individuals, Couples, and Families*. 1st edition. The Guilford Press, New York 2019.
- Joyce, Austin – Krasner, Barbara: *Az odaadó kötelezettség elemei*. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *Összetartozásban. A kontextuális segítségről*. Fordította, magyarázó jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2010, 63–98.
- Karle, Isolde: *Das Traugespräch aus poimenischer Perspektive. Ein Kommentar zur empirischen Studie von Miriam Pönnighaus*. In: Bühler, Maximilian – Pönnighaus, Miriam – Volke, Florian (Hrsg.): *Kasualgespräche im Wandel. Eine kirchliche Praxis im Spannungsfeld von Tradition und gesellschaftlichem Umbruch*.

- Heidelberger Studien zur Praktischen Theologie. Band 24. LIT Verlag, Berlin 2020, 195–201.
- Kiss Jenő: *A lelkigondozás jelenlegi és kellő helye a gyülekezet szolgálatában*. Egyetemi előadás, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2022. Kézirat.
- Kiss Jenő: *Hogy az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz*. In: *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia Reformata Transylvanica*, 65. (2020/1), 177–198.
- Kiss Jenő: *Rendszerszemléletű lelkigondozás és megelőzés, preventív lelkigondozás*. Egyetemi előadás, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2022, 2–3. Kézirat.
- Klessmann, Michael: *Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch*. 2. Auflage. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Klessmann, Michael: *Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch*. Neukirchener Verlag, Wuppertal 2008.
- Krause, Katharina – Stetter, Manuel – Weyel, Birgit (Hrsg.): *Kasualien als Familienfeste. Familienkonstitution durch Ritualpraxis*. Praktische Theologie heute. 1. Auflage. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2022.
- Lämmlein, Georg: *Protestantische Religionspraxis in der post-säkularen Gesellschaft. Studien zur Zukunft der Volkskirche*. Heidelberger Studien zur Praktischen Theologie. Band 19. LIT Verlag, Berlin 2013.
- Lämmlein, Georg: „Traumhochzeit“, oder: „gemeinsam vor Gott treten“? Theologische Orientierung und religiöse Lebensdeutung in der kirchlichen Trauung im Kontext der Mediengesellschaft. In: *International Journal of Particle Therapy* (2004/8), 53–71.
- MacLin, M. Kimberly: *Experimental design in Psychology: A Case Approach*. 9th edition. Routledge, New York–London 2020.
- Mayer Annamária: *A normális eloszlás jellemzői és vizsgálata*. In: *SPSSABC.HU/ SPSS*. <https://spssabc.hu/leiro-statisztika/a-normalis-elozslas-jellemzoi-es-vizsgalata/> (2023. ápr. 26.).
- Meulink-Korf, Hanneke – Rijn, Aat van: *Buber hatása Nagyra. Ford. Kiss Jenő*. In: Kiss Jenő – Meulink-Korf, Hanneke – Melzer, Annette (szerk.): *Megmászhatatlan jogigény. Betekintés a kontextuális lelkigondozásba és segítségbe*. Ford. Balogh Gyöngyvér, Kiss Jenő, Kocsev Miklós, Varga Zoltán. Exit Kiadó, Kolozsvár 2013, 25–38.
- Michielsen, May: *Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában*. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *Összetartozásban. A kontextuális segítségről*. Fordította, magyarázó jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2010, 165–192.
- Mierlo F. van – Michielsen, May – De Buysser, M. – Rooijackers-Segers, G.: *Megfelelően adni és elfogadni*. In: Michielsen, May – Mullingen, Wim van – Hermkens, Leen (szerk.): *Összetartozásban. A kontextuális segítségről*. Fordította, magyarázó jegy-

- zetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta Kiss Jenő. Exit Kiadó, Kolozsvár 2010, 101–132.
- Mihalec Gábor: *A Lelkigondozás és a pszichoterápia határkérdései a házasság gondozásában*. PhD-értekezés. Károli Gáspár Református Egyetem – Hittudományi Doktori Iskola, Budapest 2013. <https://docplayer.hu/1373992-A-lelkigondozas-es-a-pszichoterapia-hatarkerdesei-a-hazassag gondozasban.html> (2023. ápr. 26.).
- Morgenthaler, Christoph: *Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis*. 5., vollständig überarbeitete edition. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2013.
- Nagy Eszter: Bevezetés a rövid tartamú lelkigondozásba Rolf Theobold *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch* című könyve alapján. I. rész: A rövid tartamú lelkigondozás elméleti alapjai. In: *Református Szemle*, 115. (2022/5), 511–532.
- Nagy Eszter: Bevezetés a rövid tartamú lelkigondozásba Rolf Theobold *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch* című könyve alapján. II. rész: A rövid tartamú lelkigondozás gyakorlata. In: *Református Szemle*, 115. (2022/6), 642–655.
- Nagy Eszter: A korai anya–gyermek kapcsolat és annak kihatása a gyermek lelki fejlődésére és a felnőtt létére a kötődésemélet fényében, különös tekintettel a lelkipásztor szolgálatára. I. rész. In: *Református Szemle*, 116. (2023/2), (139–168) 159–164.
- Nave-Herz, Rosemarie: *Ehe- und Familiensoziologie. Eine Einführung in Geschichte, theoretische Ansätze und empirische Befunde*. 3. Auflage. Beltz Juventa, Weinheim Basel 2013, 110.
- Otto, Rudolf: *A szent. Az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz*. Ford. Bendl Júlia. Osiris Könyvtár – Vallástörténet. Osiris, Budapest 1997.
- Pál Tünde: *A házassági felkészítés és házassággazdagítás elmélete és gyakorlata*. Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar, Ökuméné Doktori Iskola, Kolozsvár 2022. Kézirat.
- Perkins, Gloria Okes – Wheat, Ed: *Szerelemről minden házaspárnak*. Ford. Köves Gábor. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2001.
- Rhijn, Aat van – Meulink-Korf, Hanneke: *De Context En de Ander*. Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer 1997.
- Sógor Árpád: Boldogan éltek, míg meg nem haltak? A lelkipásztor házassága és válása. In: *Református Szemle* 105. (2012/1), 36–57.
- Sturt, Agnes – Sturt, John: *Jegyesség-házasság. Égető kérdések – javasolt megoldások. Mentori kézikönyv lelkipásztoroknak, lelkigondozóknak, jegyes- és házaspároknak*. Ford. Barta Kata. Első magyar kiadás. A kiadásért felel: Farkas Zoltán. [H. n.] 2014.
- Szarka Miklós: *Házasságra felkészítő beszélgetések. Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknak*. Kálvin Kiadó, Budapest 2013.

- Szászné Lázár Eszter Csenge: Ünnepek mint lelki betöltekezés. In: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Lányi Gábor (szerk.): *Lelki éhség. Protestáns spiritualitás a 21. században*. Kálvin Kiadó, Budapest 2021, 189–201.
- Theobold, Rolf: *Kurzzeit-Seelsorge. Ein Praxisbuch*. 1. Auflage. Vandenhoeck & Ruprecht, Neukirchen-Vluyn 2015.
- Vágyi Petra: *Sémáink fogságában. Hogyan lépünk ki az ismétlődő forgatókönyvekből?* Kulcslyuk Kiadó, Budapest 2021.
- Vrielink, Henk: Levinas hozzájárulása a kontextuális pasztorációhoz. Ford. Balogh Gyöngyvér. In: Kiss Jenő – Meulink-Korf, Hanneke – Melzer, Annette (szerk.): *Megmászhatóan jogigény. Betekintés a kontextuális lelkipozícióba és segítségbe*. Ford. Balogh Gyöngyvér, Kiss Jenő, Kocsev Miklós, Varga Zoltán. Exit Kiadó, Kolozsvár 2013, 39–48.
- Wagner-Rau, Ulrike: *Lelkipozíció a házasság és párkapcsolat kontextusában*. Ford. Hernády Szemere Rita. In: *Embertárs*, XIX. (2021/3), 234–249.
- Wagner-Rau, Ulrike: *Segensraum. Kasualpraxis in Der Modernen Gesellschaft*. 2. Auflage. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2008.
- Zima, Peter V.: *Entfremdung. Pathologien der postmodernen Gesellschaft*. 1. Auflage. UTB GmbH, Tübingen 2014, VII.

* * *

“Till Death Do Us Part?”

Awareness of Premarital Counseling as a Preparatory Practice for Marriage among Young Christian Couples

According to relational ethics, human existence is shaped through interpersonal relationships. Ideally, marriage is a lasting, intimate relationship fostering mutual growth. Pastoral rituals (casualia) play a vital role in family life cycle transitions, especially in deepening relational bonds. In today's fast-paced, alienating society, the capacity for genuine love is weakened, along with the institution of marriage. The relativization of values contributes to the growing number of Christian marriages in crisis. Young couples need support amid intellectual, emotional, and moral pressures, making the role of the church and pastoral care increasingly important. Premarital counseling serves as a preventive pastoral tool, aiming to explore couples' expectations and provide structured guidance. This research investigates the awareness and thematic relevance of premarital counseling among young married Christians. It assumes a correlation between this awareness and both the year of marriage and age of spouses. The study uses empirical methods, including self-report questionnaires and correlational statistical analysis.

Keywords: preventive pastoral care, premarital counseling, marriage, pastoral rituals, contextual and systemic therapy.